

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

Magisterské kombinované studium

2013 – 2015

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Martina Poupětová

**ODKLAD POVINNÉ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY Z POHLEDU
PRVOSTUPŇOVÉHO PEDAGOGA**

Praha 2015

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Šimáková Lada

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

Master combinet studies

2013 – 2015

DIPLOMA THESIS

Martina Poupětová

Postoning compulsory school attendance from the perspective of
a teacher of 1st to 5th grades

Prague 2015

Master Thesis Supervisor : Mgr. Šimáková Lada

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 20. 3. 2015

Martina Poupětová

.....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat paní Mgr. Ladě Šimákové za odborné vedení, pomoc a poskytnuté rady při zpracování této práce a dále bych chtěla poděkovat paní ředitelce Mateřské školy Pastelka – Petříkov, paní PhDr. Gabriele Strýčkové, Ph.D. za spolupráci a pomoc.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá problematikou školní zralosti a připravenosti dítěte, oblastí platné legislativy, vlastním odkladem školní docházky ze všech úhlů pohledu, zápisem do 1. třídy základní školy a problémy spojenými s předčasným nebo zbytečně odloženým nástupem do základní školy. Cílem této práce bylo nashromáždit teoretické informace spojené s touto problematikou, poznatky z praxe a tyto vzájemně vyhodnotit.

Pro praktickou část byla zvolena metoda pozorování dětí, analýza výsledků činností dětí (diagnostika dětské kresby), rozhovory s odborníky, dotazníkové šetření pro rodiče, analýza a srovnávání výsledků vlastního šetření v úkolech v rámci zápisu do 1. ročníků ZŠ, dále v orientačních úkolech zjišťujících úroveň školní zralosti v počátku zahájení školní docházky.

Klíčové pojmy

Vývoj dítěte

Školní zralost

Diagnostika školní zralosti

Legislativa

Školní připravenost

Odklad povinné školní docházky

Zápis do první třídy

Annotation

This thesis deals with the issue school readiness and maturity of the child, valid legislation, delaying school attendance from all angles, the entrollement into the first grade of primary school and the problems associated with premature or unnecessary delays towards entering the elementary school. The aim of this thesis was to gather theoretical information related to these issues, practical knowledge, and these mutually evaluated.

For the practical part of the thesis a method was chosen for observing children, within this, analysis was made of the results of children's activities (including diagnostics of children's drawings), interviews were taken with experts, a survey for parents was completed. Subsequent analysis and the comparing of the results was made from the investigations within the subject area entry to the first years of primary school, and ascertaining the level of school readiness in the early start of schooling.

Key concepts:

Child Development

School Readiness

Diagnosis of School Readiness

Legislation

School Readiness

Postponing of compulsory schooling

Entrollement to the 1st class

OBSAH

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	
1. CHARAKTERISTIKA VÝVOJE	11
1.1. Vývoj motoriky	11
1.2. Vývoj kognitivní a percepční	12
1.3. Vývoj řečový a komunikace	14
1.4. Vývoj emoční a sociální	15
2. ŠKOLNÍ ZRALOST A ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOST	18
2.1. Školní zralost	19
2.2. Školní nezralost	20
2.3. Znaky školní zralosti	22
2.4. Fyzická zralost jako znak školní zralosti	24
2.5. Kognitivní zralost jako znak školní zralosti	26
2.6. Emoční a sociální zralost jako znak školní zralosti	27
3. DIAGNOSTIKA ŠKOLNÍ ZRALOSTI A PŘIPRAVENOSTI	29
3.1. Odborné posouzení školní zralosti	29
3.2. Pedagogická diagnostika	30
3.3. Screening	32
4. ODKLAD POVINNÉ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY	33
4.1. Problematika odkladů povinné školní docházky	33
4.2. Přípravné třídy základní školy	35
4.3. Individuální vzdělávací plán	36
5. PŘÍPRAVA DĚTÍ NA ŠKOLU	40
5.1. Zdroje informací pro rodiče dětí k přípravě na školu	43
5.1.1 Pedagogicko - psychologické poradny	43
5.1.2. Domácí příprava	44
5.1.3. Odborná literatura a internet	45
5.2. Spolupráce MŠ a ZŠ	45
6. ZÁPIS DO ŠKOLY	47
6.1. Jednotlivé sledované oblasti zápisu	47
6.2.1. Oblast grafomotoriky a kresby	48

6.2.2. Řeč	49
6.2.3. Sluchové, zrakové vnímání a paměť	50
6.2.4. Vnímání prostoru a času	51
6.2.5. Sociální dovednosti	52
6.2.6. Matematické představy	53
6.2.7. Samostatnost, práceschopnost a pozornost	53
PRAKTICKÁ ČÁST	55
1. Popis výzkumu.....	55
2. Charakteristika místa šetření – MŠ Pastelka Petříkov	56
2.1. Hypotézy	57
2.2. Použité metody	58
2.3. Kazuistiky dětí	58
2.4. Závěry	74
2.5. Hypotézy	75
3. Charakteristika místa šetření – ZŠ Velké Popovice	82
3.1. Zápis do školy a jeho průběh na ZŠ ve Velkých Popovicích.....	83
3.2. Výzkumné otázky	84
3.3. Hypotézy	86
4. Doporučení pro pedagogickou praxi	87
ZÁVĚR	88
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	89
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	93
SEZNAM PŘÍLOH	94

ÚVOD

Pro každé dítě je vstup do základní školy důležitým krokem. Možná i jeden z nejdůležitějších mezníků v životě, protože na dlouhou dobu ovlivní jeho život i život v celé jeho rodině.

Před nástupem do základní školy je důležité, aby každé dítě absolvovalo zápis, kde se testují jeho předpoklady a znalosti k nástupu do základní školy. Ne každé dítě je po dovršení 6 let zralé k zahájení školní docházky. U zápisu se objevují i děti, které nejsou připraveny k nástupu do školy, proto se u těchto dětí zvažuje a je možnost odkladu povinné školní docházky. Pokud by dítě i přes doporučení odkladu z nějakého důvodu nastoupilo do školy, hrozí zde velké riziko, že dítě bude mít problémy ve vlastní vzdělávací oblasti, tedy s učivem, ale je ohroženo i výskytem problémů s chováním.

Pokud se u zápisu řeší potřeba odkladu, je dalším krokem odeslání dítěte do poradenského zařízení, kde na základě odborného vyšetření je odklad doporučen nebo zamítnut. Konečné rozhodnutí, je však pouze na rodičích. I v případech, kdy odklad povinné školní docházky doporučuje mateřská škola, základní škola a poradenské zařízení se může zákonný zástupce dítěte rozhodnout opačně. Proto je právě na rodičích, aby velice dobře zvážili své rozhodnutí, které může mít dalekosáhlé a dlouhotrvající následky v případě, že nebude správné.

V minulosti děti nastupovaly do základního vzdělávacího procesu bez posouzení školní zralosti. Jedinou podmínkou bylo dovršení předepsaného věku pro vstup do školy. Pokud dítě ve škole nespívalo, bylo mu doporučeno, aby doma s rodiči intenzivněji pracovalo a navštěvovalo různé formy doučování. Pokud se i přes to nedostavovaly uspokojivé výsledky, obyčejně jedinec opakoval daný ročník, nebo byl přeřazený do zvláštní školy.

Toto se naštěstí v současné době neděje, u zápisu je snaha situaci objektivně posoudit, a pokud je odklad jedinou možností, měl by být tento rok navíc využit aktivně tak, aby skutečně pomohl děcku k vyzrání.

Cílem této práce je též analyzovat vliv odkladů školní docházky na rozvoj jednotlivých složek osobnosti a socializaci u dětí. Diplomová práce „Odklad povinné školní docházky z pohledu prvostupňového pedagoga“ si také klade za cíl, poskytnout komplexní pohled pedagoga 1. stupně základní školy na problematiku školní zralosti a připravenosti dětí z venkovských mateřských škol, a to jak na oblast platné legislativy a normativních dokumentů, tak na oblasti reálné praxe, testování školní zralosti, kompetence dětských ošetřujících lékařů a pedagogicko-psychologických zařízení tzv. odkladových dětí, relevantnost požadavků a významnost rozhodovací role i jejich důsledků zákonných zástupců těchto dětí, schopnosti plnění vlastních požadavků při zápisech do 1. ročníku základní školy a v neposlední řadě i na samotné zvládnutí učiva prvního ročníku základní školy, a to jak dětmi, u kterých byl odklad povinné školní docházky odborníky doporučován a zákonnými zástupci nevyslyšen nebo naopak odbornou sférou nedoporučován a na žádost rodičů dítěte udělen nebo v třetím případě doporučován a též vyslyšen.

1. CHARAKTERISTIKA VÝVOJE U PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE

1.1. Vývoj motorický

Předškolní věk je období mezi třetím až šestým rokem života dítěte. Je to období, které přináší nové možnosti, kterých by mělo dítě využít, ale i meze, které musí respektovat (Helus, 2009). V tomto období dítě zvládá chodit a pohybovat se po okolí. Běhá a chodí po různém terénu, umí chodit do schodů i ze schodů. Dítě je obratnější, má nové možnosti v myšlení, velký pokrok ve výtvarném projevu a hrách. Dítěti se otvírá nové období, které je důležité při jeho začleňování do společnosti, v proměnách v jeho sociálním životě, utváří si základy mravnosti a učí se utvářet sociální role a život mezi vrstevníky.

Dle O. Čačky je toto období posledním stádiem raného dětství, které trvá do 6 let. V tomto období se zlepšuje pohybová obratnost a koordinace v hrubé motorice. Zlepšuje se i jemná motorika (dokonalejší střihání, kreslení atd.). Toto se projevuje především při hrách a má veliký význam pro další vývoj sebeobslužnosti a soběstačnosti. Při kreslení je dítě v tomto věku schopno napodobovat různé čáry a jednoduché tvary, jako je třeba křížek nebo kolečko. Dítě dokáže nakreslit slunce. Snaží se kresbou vyjádřit své představy a emoce. Pro nás se jeví jeho výtvar jako čmáranice, ale dítě je schopno svůj konečný výtvar pojmenovat. Dále ještě v motorice dochází k vývoji, zdokonaluje se jeho koordinace, elegance pohybů a hbitost.

„V tomto období dochází k velkému rozvoji duševnímu i mentálnímu, dítě zdolává různé úkoly a má cíle. Vytvíjí se lidské svědomí, získává nové zkušenosti, které ho provází v dalším životě.“ (Bartoňová, 2007, s. 25).

Ve čtyřech letech se nejvíce změn týká jeho obratnosti a samostatnosti. Dítě by mělo být schopno se samo obléknout a vysvléknout, nazout a vyzout boty, objevují se i náznaky zavázat si tkaničky. Objevuje se dokonalejší kresba, umí používat nůžky. Kresby a práce se začínají podobat tomu, co dítě popisuje. Dokáže již nastínit lidskou postavu, prozatím vzniká jenom hlavonožec (Vágnerová, 2000).

V tomto věku dochází k vyhranění laterality, podle typu se dělí na leváctví a praváctví. Dále se zde začíná projevovat i osobnost dítěte. Dítě se rádo předvádí a je i agresivnější (Leifer, 2004).

Pátým rokem se pomalu zdokonaluje kresba. Postava je realističtější a detailnější (má hlavu, trup, končetiny, ruce, prsty, nos, oči a ústa). Zlepšuje se i jemná a hrubá motorika. Lepší se rozumové schopnosti. Pohyb těla a koordinace pohybů je rychlejší, dítě má větší sílu. Dítě v tomto věku zvládá mnoho úkonů: jezdí na tříkolce, dokáže kladívkem zatloukat hřebíky, zvládne dokonalejší formy hry, má větší výdrž, umí skákat, napodobuje různé situace. V tomto období je velice důležité, aby rodiče své dítě podporovali v těchto motorických činnostech, protože co dítě nabyde nyní při těchto aktivitách, později velice dobře uplatní ve škole a bude na ně navazovat nové poznatky a dovednosti. Proto je důležité dítě zbytečně nekárat.

Mnoho dětí v tomto věku pomalu přichází o mléčný chrup. Růst postavy dítěte v tomto období není tak velký (Leifer, 2004).

Šestým rokem by mělo dítě být školsky zralé. Kresba a výtvarný projev by měl být vyspělejší po všech stránkách. Pro každého jedince je to však velmi individuální. V tomto věku se projevují i umělecké sklony dítěte, proto je důležité, aby rodiče i předškolní zařízení toto respektovali a pomohli zajistit podmínky pro jejich další rozvoj.

Koncem tohoto období je vidět na dítěti velký pokrok. Dítě je schopné vykonávat jednoduché domácí práce, má snahu pomáhat.

1.2. Vývoj kognitivní a percepční

Do procesu kognitivního jsou zahrnuty procesy: vnímání, pozornost a paměť. Tyto procesy jsou vázány a závislé na zralosti centrální nervové soustavy. Kognitivní vývoj (kognitivní = poznávací) zahrnuje rozvoj intelektu a mentálních schopností. Zachycuje, zpracovává a třídí informace a nakonec je adekvátně využívá.

Percepční vývoj (percepce = vnímání) souvisí se schopností získávání informace za pomoci smyslů (sluch, hmat, čich, zrak, vnímání pozice těla a chuť). Důležitou roli zde hraje to, jak dítě dokáže jednotlivé smysly využívat. To jaké detaily jsou pro něj důležité. Proto spolu tyto dva procesy kognitivní a percepční velmi úzce souvisí. Je těžké, možná až nemožné je od sebe oddělovat (Krejčíková, 1996).

Dítě se postupně učí - učení. Není to však klasické učení jako ve škole, ale je to způsob osvojování si informací, chování a jednání.

Děti se učí za pomoci:

1. Pokusu a omylu - toto učení je velice spontánní, děti zkoušejí různé činnosti s výsledkem, buď to vyjde, nebo ne.
2. Na základě logického odvození, úsudku a předchozích zkušeností – učí se z minulých činností, získává tím řešení určitého problému, který má podobný nebo stejný základ.
3. Učení nápodobou - je to napodobování toho, co vidí

(Kelnarová, Matějková, 2010).

Paměť je v období předškolním bezděčná. Kolem pátého roku dítěte se začíná rozvíjet paměť, v tomto věku převládá paměť mechanická. U každého dítěte je kapacita paměti závislá na zvědavosti a aktivitě u jednotlivého dítěte. Proto se v tomto období často doporučuje začít s výukou cizího jazyka. Dětská paměť bývá konkrétnější, dítě si snadno zapamatuje prožité situace. Jde především o paměť krátkodobou, i když dlouhodobá paměť se začíná vyvíjet mezi pátým až šestým rokem života dítěte také (Šulová, 2010).

Představivost u dítěte předškolního věku bývá velmi barvitá a bohatá. Děti jsou schopné zaplňovat mezery ve vnímání jevů tzv. dětskou konfabulací = smyšlené věci, o nichž je dítě přesvědčeno, že jsou pravdivé a skutečné. Často jsou děti v těchto situacích konfabulace dospělými viněny, že lžou a vymýšlí si. Proto je důležité, aby dospělý uměli odhadnout a rozpoznat situaci, a tím rozeznal, zda se jedná o fantazii či realitu (Šulová, 2010).

1.3. Vývoj řečový a komunikace

Řečový neboli jazykový vývoj je často definován jako systém symbolů, které mohou být: mluvené, posunkové, gestikulační nebo psané. Je to systém, který umožňuje všem lidem se dorozumívát – komunikovat.

Jazykový vývoj (pokud je vývoj u dítěte normální) je postupný a pravidelný. Je závislý na kognitivním, percepčním a sociálním vývoji každého dítěte. Dítě se učí mluvit napodobováním verbálního projevu od dospělých lidí. Napodobuje pouze určité části, kterým rozumí. Pokud něčemu dítě nerozumělo, tak si to nepamatuje. I gramatiku se učí pouze nápodobou. Dítě je dále ovlivňováno typem jazyka, které slyší v rámci společnosti, ve které žije. V prvním roce je komunikace dítěte závislá na pohybech těl a neřečových zvucích, jako je smích a pláč. Tím tak vyjadřuje své pocity a potřeby. Po této fázi následuje období verbální. V tomto období se hlavním způsobem komunikace stává řeč. Dítě si postupně osvojuje slovní zásoby a pravidla gramatiky (Krejčíková, 1996).

Jazykový vývoj je jednou ze základních důležitostí pro úspěšnost školního vzdělávání. Faktory ovlivňující správný vývoj jazyka: psychologické, fyziologické a vlivy z prostředí. Včasné odhalení a odborná péče již před pátým rokem života, zabrání pozdějším problémům v dalším vývoji. Proto pokud by došlo ke zpoždění řeči nebo jazyka, nastaly by nějaké problémy ve vyjadřování, může to ovlivnit prospěch ve škole a začlenění mezi vrstevníky a život v sociální skupině.

Z hlediska gramatického, umí tříleté dítě mluvit s agramatismy, což svědčí o pomalém citu v jazykovém rozvoji. Již ve čtyřech letech dítě začíná komunikovat v delších a složitějších větách. Používají už budoucí čas a osvojují si i různé slovesné tvary. Při vyprávění zážitků mluví v minulém čase. Stále ale mají problém ve složitějších vztazích, jako je například vyjadřování se v čase. Projevuje se to v nepřesnosti ve vypravování, dítě používá agramatismy. Věta dítěte bývá často špatně poskládaná, bývá to v důsledku špatného pochopení ze strany dítěte.

Dítě používá tzv. egocentrickou řeč. Je to řeč, která není určena jiným osobám, bývá zkratkovitá a dítě v ní neříká všechno. Dítě si povídá samo pro sebe. Tato řeč má jiný obsah a formu. Egocentrická řeč má tu výhodu, že dítě se nemusí přizpůsobovat posluchačům.

Má různé významy:

1. expresivní - dítě vyjadřuje své pocity i bez posluchačů.
2. regulační – koordinace osvojení jednání dítěte, tak jak to dělají jeho rodiče, aby vědělo, co je dobré a co ne, co smí a co nesmí.
3. kognitivní - dítě okomentuje to, co kdo dělá, tím mu pomáhá pochopit danou situaci, komentáře dětí, pomáhají zlepšovat jeho paměť.

(Vágnerová, 2005).

1.4. Vývoj emoční a sociální

Osobnostní a sociální vývoj zahrnuje širokou oblast, která vypovídá o tom, jak dítě dokáže vnímat samo sebe a jak vnímá své vztahy s okolním světem. Dotýká se také reakcí dítěte při různých aktivitách, vztahu k rodičům, sourozeneckých vazeb a vztahů s vrstevníky a kamarády. Důležité je také pochopení rolí ženy a muže, pochopení morálky, respektování pravidel a důvěry.

I v předškolním období zůstává pro dítě rodina jako nejvýznamnější prostředí, dítě v tomto období prožívá stabilněji a vyrovnaněji své emoce. Prožívání dítěte je velmi silné, dítě často přechází z pláče k smíchu a naopak.

Dítě má stále potřebu být neustále aktivní. Projevuje se to verbálně i neverbálně. Může se projevit i v rovinách motoriky (dítě neustále poskakuje, pohybuje se a velmi často při hře poposedává). I přes tyto aktivity dítě vyhledává stabilní zázemí, kde čerpá další energii a chuť potřebnou pro další zvědavosti a zkoumání (Šulová, 2010).

Morální vývoj bývá u dětí ovlivňován chováním a jednáním dospělých. Toto období je pro jedince přínosné. Přináší odměny od svých autorit. Nežádoucí a nesprávné chování se snaží usměrnit, bojí se potrestání. Tímto chováním si postupem času dítě osvojí pravidla a normy. U dítěte se mohou objevit pocity viny nebo provinění, což naznačuje, že začalo akceptovat příkazy a zákazy, umí rozpoznat ohraničení a daří se mu chovat, jak se má, i když ho zrovna nikdo nepozoruje.

Socializace je v tomto období také důležitá. Pomalu začleňuje jedince do společnosti. Při socializaci dochází většinou ke změnám, a to ve třech rovinách:

1. sociální reaktivita - od narození probíhá vývoj, až v období předškolním se vývoj dostává na vyšší úroveň. Je to díky velké interakci s rodiči, mezi vrstevníky, ale i s širokým okolím, dále sem můžeme zařadit i cizí dospělé osoby, na kterých se učí diferenciaci a interakci (Šulová, 2010). Dítě reaguje jinak na jiné dítě než na dospělého. Dítě má k vrstevníkům blíže, prožívají stejné zájmy a vlastnosti i postavení mezi sebou. Pokud by ve vývoji došlo k selhání, přirovnává se jedinec k autistickému dítěti. U tohoto jedince je manipulace s částmi těla rodičů jako s obyčejnými věcmi. Nevládá komunikaci, jak verbální, tak neverbální. Chybí zde oční kontakt, doteky, zájem o druhé lidi. Takové dítě je samotářské, nevyhledává rodinu ani vrstevníky.

2. sociální kontrola - zde se dá přiřadit i hodnotová orientace dítěte, postupem věku se mění na základě získaných zkušeností a potřeb. Příkazy a zákazy usměrňují chování jedince tak, aby byly platné v mezích společnosti. Tímto způsobem si dítě utváří vývoj norem. Pokud dojde k selhání sociální kontroly, stává se u mladistvých delikventů, nebo u jedinců s poruchami osobnosti. Pro toto chování bývá zlomový třetí rok dítěte, většinou jedinec předvádí to, co si osvojil v rodině. (Krejčíková, 2006)

3. osvojování sociálních rolí – i toto je významné při vývoji jedince, dítě přijímá role nejen z rodiny, ale i z širokého okolí. Projevují se zde: chování, názory, jednání a různé postoje. První sociální role jsou viditelné již při hře. Dívka (2 roky) si hraje s panenkami a napodobuje nevědomky chování své matky. Předškolní dítě je schopno vyjmenovat a pojmenovat sociální role, které plní v rámci společnosti: syn – dcera, bratr – sestra, vnučka – vnuk, synovec – snacha, kamarád – kamarádka.

Děti mezi třetím a šestým rokem zvyšují význam „vrstevníků“. V tomto období se mezi sebou ovlivňují v rozvoji procesů poznávacích, v motorice, v myšlení, v komunikaci, ale i v interiorizaci norem a to sociálních. Přestože je předškolní dítě neustále silně vázáno na matku s rodinou, dokáže se pomalu osamostatnit a nastoupit svou roli v kolektivu vrstevníků, kde již samostatně dokáže poměřovat své „síly“. Dokáže tak samostatně navazovat přátelství a uzavírá kamarádství, má jednoho i více kamarádů. Ochotně se s nimi dělí o hračky, střídá hry s ostatními. Tyto činnosti mají děti velice rády. Chovají se vůči mladším dětem a zvířatům ochranně. Dokáže uposlechnout dospělou autoritu, bez problému plní zadané úkoly. V tomto období je pro dítě velmi důležité povzbuzení, dávat pocit jistoty a bezpečí (Šulová, 2010).

2. ŠKOLNÍ ZRALOST A ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOST

Začátek školní docházky je pro dítě velkou událostí, která bezesporu zasáhne i do chodu celé rodiny. Role prvňáčka dítě doslova změní na celý život. Na dítě jsou vstupem do školy kladeny vyšší nároky, začínají mu denní povinnosti a tím získává i vyšší sociální prestiž. Rodina vnímá vstupem dítěte do školy, že dítě prošlo normálním vývojem a nejen oni, ale i učitel je pro dítě autorita, od které si bude osvojovat další sociální role a postavení ve společnosti. Dítě tak získává nový statut: např. žák, spolužák (Přenosilová, 2007).

Každé dítě by mělo být do školy připravené tak, aby ho nic nepřekvapilo nebo nezaskočilo a aby bylo schopné se přizpůsobit podmínkám a požadavkům, kladeným ze strany školy a tím být úspěšný (Klégrová, 2003).

Mnohdy jsou pojmy školní zralost a připravenost zaměňovány. Oběma pojmy lze vyjádřit určitý stav ve vývoji dítěte. Zaručují požadavky, které jsou kladeny při vstupu do základní školy. Ve školní zralosti i připravenosti můžeme najít společný základ, také v možnosti ovlivnit stav dítěte, stav prostředí, ve kterém je vychováváno a stav péče, která mu je od rodičů poskytována. Dále můžeme zjistit, na jaké úrovni jsou schopnosti fyzické, psychické a sociální, na kterých záleží zvládnání nových požadavků, které budou na jedince ve škole kladeny.

Školní zralost je definována jako dosažení určitého stupně ve vývoji. Týká se oblastí fyzických, mentálních a emočně – sociálních, což dítěti umožňuje nejlépe a bez problémů účastnit se výchovně – vzdělávacího procesu ve škole. Pedagogická veřejnost začala současně používat i termín školní připravenost, který se zabývá oblastí kognitivních, emočně – sociálních, somatických a pracovních oblastí dítěte (Bednářová, 2010).

I termín školní připravenost se v posledních letech začal hojně vyskytovat stejně jako pojem školní zralost. Někdy se stává, že jsou tyto pojmy zaměňovány.

V historii připadala školní připravenost pedagogům výstižnější než školní zralost. Problém tohoto charakteru hledali především v literatuře, kde Witzlack nepovažoval

školní zralost jako nutnost pro vstup do školy. Zastával názor, že dítě za pomoci školy, učebních podmínek a pomůcek se soustavně vyvíjí a rozvíjí. (Kollárová, Pupala, 2010).

Vyvrcholením předškolní výchovy je vstup dítěte do školy.

2.1. Školní zralost

Školní zralost je stav dítěte, který umožňuje jeho adaptaci na nové prostředí. Dále definuje M. Vágnerová školní zralost: *„školní zralost je jedním z předpokladů přijatelného zvládnutí role žáka. Jde především o určitou úroveň zralosti CNS, která se projevuje jako změnou celkové reaktivity dítěte, zvýšenou odolností k zátěži a schopností koncentrace a pozornosti. Zrání ovlivňuje i rozvoj motoriky a sensorické koordinace, zrakového a sluchového vnímání. Školní úspěšnost závisí i na rozvoji poznávacích schopností, které ovlivňují zrání i učení. Podmínkou přijatelné adaptace na školu je rovněž dosažení určité úrovně autoregulace.“* (Vágnerová, Říčan, 2006, s. 302).

Důležitou součástí podílející se na kvalitě dětské zralosti je působení rodiny: zdravý životní styl, dostatek pohybu, odpovídající střídavá strava, vhodně zvolený volný čas, bez zbytečného trávení u televize a počítače a společný aktivní způsob života.

Školní zralost je závislá také na působení celkového sociálního prostředí, ve kterém se dítě pohybuje. Nejen vlivy v rodině, ale i působení pedagogů v předškolním zařízení, které dítě doposud navštěvovalo, mohou ovlivnit školní zralost.

Matějček definuje školní zralost jako schopnost dítěte dostát nárokům školního prostředí, které jsou kladeny na jeho organismus a nároky intelektové a citové i společenské (Matějček, 1994, s.94).

Školní zralosti se věnuje a věnovalo již mnoho odborníků, již J. A. Komenský popisuje (17. století) ve Velké didaktice:

- během výuky by si mělo dítě umět osvojit návyky a znalosti, které jsou od něho očekávány, před zahájením školní docházky,

- dítě má rozvinutou pozornost a rozumové schopnosti,
- motivace k budoucímu permanentnímu učení.

Proto je důležité, aby dítě bylo zralé pro školní docházku, aby nedošlo k pozdějšímu selhání a neúspěchu.

2.2. Školní nezralost

Doba, kdy děti zahajují vstup na základní školu, není stanovena náhodně. Dítě když dovrší šestý rok života, projde mnoha vývojovými změnami. Tyto změny jsou podmíněné zráním a učením. Školní nezralost vychází z mnoha kritérií. Dítě je testováno, co dokáže a nedokáže splnit. Výsledky se hodnotí. Podprůměrný výsledek může být z jedné nebo z více sfér.

Pokud se dítě jeví jako podprůměrné, nejedná se o školní nepřipravenost, ale lze to kvalifikovat jako celkově snížené předpoklady pro začátek zahájení povinné školní docházky (Říčan, Krejčíková, 2006).

Pod pojmem školní nezralosti si představujeme skupinu znaků, které dítěti způsobují určité selhávání na počátku zahájení školní docházky. Jedná se o děti, které jsou oslabeny v určitém vývoji psychických funkcí a schopností. Tyto děti se projevují tak, že jsou neklidné, nesoustředěné, impulzivní, infantilní, utlumené, nesamostatné, plačtivé, vzdorovité, neobratné, výbušné, jeví nedostatky v oblasti sociální interakce s vrstevníky i s dospělými osobami, jsou negativistické apod.

Některé nezralé děti za nějaký čas vyzrají přirozeně, u některých je zapotřebí poskytnout podporu a poradenství pro nevyzralé oblasti. Při péči je důležitá spolupráce s rodinou, mateřskou školou, základní školou a poradenskými zařízeními (PPP, SPC).

„Již za „tradiční“ lze považovat institucionální pedagogická opatření, která jsou doporučována dětem neadekvátně připraveným pro vstup do školy:

- *zařazení dítěte do MŠ, práce s dítětem v MŠ podle individuálního programu,*

- zařazení do speciální MŠ (např. pro děti s vadami řeči, mentálně opožděné),
- zařazení do přípravných ročníků ZŠ či skupinová setkávání pro děti z jiných etnických skupin a z málo podnětného prostředí, která se realizují v průběhu školního roku v ZŠ nebo PPP. (Kolláriková, Pupala, 2001, s. 229).

Často rodiče využívají možnosti docházet s dítětem do stimulační skupiny, různých intervenčních programů. Dále pak využívají různá cvičení pro stimulaci složek školní připravenosti. Taková cvičení se zaměřují na celkový rozvoj nebo na jednotlivé funkce, které má dítě méně rozvinuté. Intervence se provádějí jednotlivě nebo skupinově. Provádí je buď rodič, příslušný pedagog v MŠ, psycholog nebo jiná poradenská instituce. Pro rodiče, kteří se rozhodli provádět intervenci sami, a tím se dítěti dostatečně věnovat, existuje na trhu celá řada odborných publikací, které napomohou k přípravě dětí pro zdárný vstup na základní školu - do 1. třídy.

Příčiny školní nezralosti a připravenosti se řadí do několika skupin:

- neurotické symptomy a rysy
- nedostatečné výchovné prostředí
- špatné působení rodiny na dítě.
- nedostatky tělesné
- oslabené schopnosti dílčí
- nerovnoměrný vývoj a špatný zdravotní stav
- snížený mentální vývoj
- snížená inteligence

(Říčan, Krejčíková a kol., 2006).

Při nezralosti nervového systému nemůže jedinec dostatečně využívat své rozumové schopnosti. Dítě není schopné dodržovat určitá pravidla, (pokud je nezralé), jako je například denní režim: ráno každý den brzy vstávat, absolvovat pravidelnou cestu do školy, koncentrovat se ve škole 4 vyučovací hodiny, plnit požadavky a úkoly učitelů aj.

Nervový systém dále ovlivňuje koordinaci ruky, což je důležité v prvopočátcích psaní a čtení a lateralitu (Zachová, Šimáčková, 2011).

Děti, které jsou neklidné, opožděné, impulzivní, těžkopádné, nezávislé, prudké, výbušné, nesamostatné, infantilní, vzdorovité, ustrašené aj. můžeme zařadit do kategorie nezralých dětí. Tyto děti potřebují nejen odbornou pomoc, ale i pochopení.

Důležitost zralosti pro školu si můžeme ověřit v tabulce č. 1. Ukazuje nám rozdíl v jednotlivých věkových obdobích. Autoři tabulky uvádějí, že neúspěchy v rámci nezralosti se netýkají pouze podnětů, jako je třeba čtení a psaní, ale projevuje se především ve výchovách: výtvarné, pracovní a tělesné.

Tab. č.1.

Rozdíl v chování dětí rozdílného věku – 1. třída

Věk dítěte - při vstupu do školy	Nesamostatnost	Neukázněnost	Hravost, pracovní nezralost	Nesoustředěnost při plnění úkolu
5 let 8m – 5 let 10m	64,0 %	28,6 %	57,1 %	57,1 %
5 let 11m - 6 let 2m	26,9 %	20,8 %	23,8 %	32,8 %
6 let 3m - 6 let 3m	21,4 %	11,5 %	18,1 %	22,9 %
6 let 6m – 6 let 8m	23,8 %	7,9 %	12,7 %	14,3 %
6 let 9m – 7 let	12,0 %	8,5 %	3,7 %	10,2 %

(Langmeier, Krejčíková, 2006, s. 108)

2.3. Znaky školní zralosti

Pro dítě je velkým mezníkem v životě vstup do školy. V jeho životě se děje mnoho změn, které prožívá. Změnou je místo školy, velikost školy a pravidelná docházka. Dítě si může připadat, že už je skoro dospělé. Připadá mu, že má stejné povinnosti jako

rodiče, kteří pravidelně docházejí do zaměstnání. I pro okolí se jeví jinak. Některým dětem je docházka do školy nepříjemná, časem si ale uvědomí, že jsou blíže svému cíli „stát se velkými“ jako jsou jejich rodiče a dospělí v jeho okolí.

Aby dítě bylo schopno zvládat tyto povinnosti a požadavky, které na ně škola klade, musí být zralé nejen pro školu.

Většina autorů, zabývajících se problematikou školní zralosti a připravenosti dítěte na školní docházku, se v odborné literatuře shoduje na nejdůležitějších znacích, kterými by dítě před zahájením školní docházky mělo disponovat. Dále kladou důraz na správný vliv podnětného prostředí, ve kterém se dítě pohybuje a vyvíjí. Důležité je vhodné a ustálené rodinné prostředí, ve kterém se dítě pohybuje, což napomáhá k jeho normálnímu vývoji.

Říčan a Vágnerová dělí znaky školní zralosti takto:

- tělesný vývoj a zdravotní stav
- věk
- podnětnost výchovného prostředí
- psychická zralost
- pracovní vyspělost
- citová a sociální zralost

1. Tělesný vývoj a zdravotní stav - tento stav posuzuje pouze lékař.

2. Věk - v ČR je jedním z hlavních kritérií právě věk dítěte, ten hraje nespornou roli.

V lednu kdy se zápisy konají, by pozvané děti do konce srpna daného roku měly dovršit šesti let.

3. Podnětnost výchovného prostředí - je prokázáno, že děti z nevyhovujícího prostředí, jsou často opožděny v psychickém a sociálním vývoji. Jsou to například děti z dětských domovů nebo z prostředí bez dostatečné rodinné stimulace.

4. Psychická zralost - je to zralost zahrnující rozumové a psychické funkce a schopnosti. Dále je důležitá analýza sluchová a zraková pro výuku psaní a čtení.

Psychická zralost zahrnuje trvalejší a záměrnější paměť, analytické myšlení, úroveň kresby a řečový projev, který je již v souvětích a neobjevují se v něm agramatismy.

5. Pracovní vyspělost – tento znak školní zralosti je důležitý především proto, aby dítě bylo schopno se soustředit i na činnosti, které pro něj nejsou lákavé, ale jsou mu předkládány s velkou důležitostí. Dítě by mělo být také schopno rozlišovat hry od povinností. Dále by mělo být motivováno k tomu, aby vždy dokončilo a splnilo úkol, který mu byl zadán, až do konce.

6. Citová a sociální zralost – tento znak přináší dítěti schopnost přijímat neúspěchy, odolnost vůči frustraci. Dále napomáhá k odloučení od matky, podřízení se autoritě učitelů a zdárného začlenění do školního kolektivu vrstevníků.

(Říčan, Vágnerová, 2006).

„Z hlediska tělesného vývoje a tělesného stavu na jedné straně a psychické a sociální vyspělosti na straně druhé nemusí být v jednotlivých případech vždy v plném souladu.“
(Říčan, Krejčíková, 2006, s. 303).

Dítě se může zdát vyspělé tělesně, ale jeho sociální vývoj je výrazně nezralý, naopak dítě může být ve vývoji vyspělé a zralé pro zahájení školní docházky, ale jeho postava je drobná. Zde je potom velice důležitá spolupráce mezi odborníky, ale i s pedagogy z mateřských škol. Dalšími znaky rozhodujícími pro školní zralost je věk, vyhovující rodinné prostředí a zázemí a také rozdíly mezi dívkami a chlapci. Chlapci bývají pomalejší a méně vyrovnaní, a proto se mohou v předškolním věku jevit jako nezralejší (Říčan, Krejčíková, 2006).

2.4. Fyzická zralost jako znak školní zralosti

Jeden z nejčastějších požadavků na školní zralost u dětí je jejich fyzický vývoj a rozvoj, a dále zdravotní stav. Tělesný vývoj sleduje dětský lékař na pravidelných a povinných prohlídkách. Ve věku pěti let se lékaři zaměřují na důkladnější prohlídky dětí. Pokud dojde k somatické nedozrálosti, jsou navrhována další opatření. Dítě by

v šesti letech mělo být zdatné, mít pevné svalstvo, dobře rozvinutou a pevnou kostru, aby mohlo bez problémů zvládat fyzickou zátěž, jako je při zahájení školní docházky nošení školní aktovky a několika hodinové sezení v lavici.

Předčasný nástup do školy může nepříznivě ovlivnit výsledky dítěte a celkový vztah ke škole a povinnostem. Věková nezralost je spojena s rizikem selhání u dětí (Říčan, Krejčíková, 2006).

V tomto věku by děti měly mít průměrné výšky : děvčata - 105 až 115cm, chlapci - 110 až 118 cm. Hmotnost v tomto věku pohybuje mezi 19 až 23 kg - dívky a mezi 17 a 22 – chlapci (Kelnarová, Matějková, 2010, s. 99) .

V průměru se ale často uvádí výška 120 cm a váha 20 kg pro obě pohlaví. Ve vyzrálosti mezi chlapci a dívky jsou v tomto období rozdíly menší. Rozdíl bývá asi čtvrt roku. Chlapci bývají oproti dívkám subtilnější, nezralejší v oblasti psychologické a biologické, jsou náchylnější k nepříznivým vlivům prostředí a bývají citlivější. Důvodem nižších výsledků bývá též nižší zralost v oblasti pracovní.

Dalším znakem pro fyzickou zralost je tzv. Filipínská míra. Je to metoda, která se využívá na Filipínách. Touto metodou jsou zde přijímány děti do školy. Spočívá v tom, že dítě ve vzpřímeném postavení se snaží pravou rukou přes temeno hlavy dotknout levého ušního boltce.

Stav mléčné dentice je dalším tělesným znakem, jedná se o nastartování výměny mléčného chrupu za stálý. Postupná obměna chrupu od horních, předních, mléčných zubů za zuby stálé. Dítě školsky zralé má typický bezzubý úsměv, často mu chybí jeden nebo více mléčných zubů.

Při vstupu do školy začne dítě nápadně měnit tělesné proporce. Tělo se protahuje na výšku, tím dochází k prodlužování končetin, trup se zužuje a pomalu se zkracuje oproti tělu i velikosti hlavy. Na těle se objevují svaly, snižuje se tuková vrstva. Díky těmto změnám je dítě schopno zvládat složitější pohyby. Jízda na kole, na bruslích již není pro něj fyzicky a pohybově náročná (Klégrová, 2003).

Zráním CNS se zlepšuje jemná motorika, která je důležitá pro prvopočáteční čtení a psaní. Před zahájením školní docházky je důležité určit lateralitu. Zjistit, zda je dítě

pravák nebo levák. Pokud si dítě spontánně neurčí ruku, kterou bude při psaní používat, je dobré navštívit pedagogicko – psychologickou poradnu pro odbornou pomoc s určením laterality.

Školní zralost se dá určit i na základně kosterního věku. Vyhodnocují se osifikace kostí. Zde se za použití rentgenového vyšetření zhotovují snímky kostí ruky, které se následně zpracují. Tato metoda je přesná pro biologickou zralost.

Dětský organismus je obdivuhodný. Dětská výkonnost je v tomto věku neuvěřitelná. Dítě se snadno vyčerpá, protože neumí správně hospodařit se silami na rozdíl od dospělého jedince. Naopak od dospělého se umí dětský organismus rychleji zregenerovat, zotavit a tím nabrat nové síly. Postupem dalšího vývoje se dítě pomalu zklidňuje, jeho pohyby začnou být přesnější a koordinovanější a tím se naučí správně využívat síly, které budou využívány úsporněji a účelněji (Říčan, 2004).

2.5. Kognitivní zralost jako znak školní zralosti

Aby dítě dobře zvládlo vstup do školy, je nutný dobrý intelektuální vývoj. Na dítě jsou kladeny požadavky, které od něj očekávají rostoucí zájem o nové informace a poznatky. Dále by mělo mít schopnost soustředit se na školní práci a umět ovlivnit své chování.

Dítě začíná mít v tomto období jiné zájmy, pomalu se odpoutává od pohádkových příběhů. Jeho zájmem jsou příběhy reálné a to ze světa zvířat a začínají se objevovat i první dětské hrdinové.

Logické operace v myšlení se u dítěte začnou objevovat kolem šestého roku. Stále se ale objevuje nutnost a názornost v konkrétních předmětech a činnostech. V tomto období dítě začíná chápat svět mnohem realističtěji, než v minulosti.

V tomto období je paměť záměrnější a trvalejší. Převažuje mechanická paměť nad logickou. Dítě je schopno zapamatovat si větu až o osmi slovech. Postupem času se zvyšuje i rychlost zapamatování, což se stává vlivem školy.

Na začátku školní docházky už je dítě schopno soustředit se na určitý úkol, musí se ale brát stále na zřetel, že se jedná o školního začátečníka. Proto úkoly a požadavky volíme tak, aby je dítě bylo schopné snadno zvládnout. Postupem času nároky zvyšujeme a snažíme se délku času na jejich vypracování zkracovat.

Při vstupu do školy by dítě mělo mít správnou výslovnost. Pokud tomu tak není, mělo by dítě být v péči logopeda. Slovní zásoba v tomto období je kolem 3000 slov. Mluva by měla být aktivní a bez agramatismů. Dále by mělo umět pojmenovat běžné věci, situace, umět vyjádřit svá přání, nesouhlas a pocity. Také je důležité, aby umělo odhadnout jak mluvit s učitelem a jak se svými spolužáky. Musí také zvládat odpovídat na dotazy učitele a pochopit instrukce a kladené požadavky. Velmi důležité je pro toto období slušné jednání a chování: umět poděkovat, pozdravit a poprosit.

Pomalou se objevuje schopnost analyticko – syntetická. Jedná se o to, že dítě dokáže z daného celku rozložit určitou část a následně složit dle kladených požadavků. Díky tomu dokáže diferenciovat vizuální a zvukovou podobu slov. Což je důležité pro zdárné osvojení při učení čtení, psaní a počítání. Toto se pomalu projevuje i v kresbě postavy. Čím více dítě ví, tím je jeho kresba vypracovanější a dokonalejší. Postupem času se umí dítě zaměřovat na detailnější části těla. Už i geometrické tvary dokáže napodobit dle předlohy (Klégrová, 2003).

2.6. Emoční a sociální zralost jako znak školní zralosti

V tomto období dítě začíná pomalu autoregulovat své chování dle stanovených norem, které pomalu přejímá i za své. Dokáže kontrolovat své city a impulzy. Umí odložit svá přání a potřeby.

Dítě je méně závislé na matce a rodině. Umí se na delší dobu od nich odloučit. Dokáže pracovat samostatněji.

Uznává normy chování a hodnotový systém. Od autority přijímá pokyny, které plní, i když se jedná o osobu, která je v jeho životě nová, dokáže jí důvěřovat a spolupracuje

s ní. Tím rozlišuje různé sociální role a jednání, které k jednotlivým rolím patří. Práci ve skupině, začlenění se mezi spolužáky, v tomto období dítě velice dobře zvládne (Šikulová, 2006).

Úkolová zralost nebo zralost pro práci - dítě si samo dokáže říci o práci, kterou je schopno začít i dokončit.

Postupem času se dítě naučí samo pracovat. Na začátku školní docházky je důležitá pomoc a dohled ze strany rodičů. Používat správnou motivaci k dokončení práce dítěte. V tomto období se mohou objevit mezi dětmi ve škole různé rozdíly v práci a učení. Osvojení práce a učení má na někoho kladný a na někoho negativní vliv. Tyto návyky se mohou časem objevit v hodnocení a ve výsledcích. Jedinec, u kterého se toto projevuje, pracuje nesoustředěně a často dělá chyby. Tyto negativní návyky jsou i výsledkem předčasného nároku na práci dítěte, které se nejeví jako zralé (Langmeier, Krejčíková, 2006).

3. DIAGNOSTIKA ŠKOLNÍ ZRALOSTI A PŘIPRAVENOSTI

„Diagnostika předškolního období je ohraničena věkem od 3 do 6-7 let, za určitých okolností až do 8 let, tedy do zahájení povinné školní docházky. Úkolem diagnostiky tohoto věku je stanovení kvality a úrovně znalostí a chování dítěte, přičemž se snažíme zjistit příčiny odchylek od celkového průměrného vývoje.“ (Přenosilová, 2007, s. 162).

Úroveň každého žáka se posuzuje a hodnotí před vstupem do školy, je široce zaměřena a zabývá se celou žakovou osobností. Posuzuje se složka rozumová, pracovní, citová znalostní a morální.

U každého pětiletého dítěte se pediatrem provádí vyšetření, tímto vyšetřením se orientačně zjišťuje, zda je dítě zralé pro školní docházku. Vyšetření se nazývá „pětileté hodnocení“. Pokud jsou lékařem zjištěné nějaké odchylky ve vývoji od normy, doporučuje se rodičům dítěte, aby navštívili pedagogicko – psychologickou poradnu, speciálně pedagogické centrum nebo logopeda.

Diagnostiku školní zralosti neprovádí jenom lékař, ale i učitelé na základních školách, učitelky v mateřských školách, pracovníci pedagogicko – psychologické poradny, pracovníci pedagogického centra nebo logopedové, dále mohou provádět diagnostiku i odborní lékaři: neurologové, foniatri, psychologové. Určitou diagnostiku nevědomky provádí i rodiče, kteří mají možnost porovnání svého dítěte s ostatními jeho vrstevníky (Říčan, Krejčíková, 2006).

3.1. Odborné posouzení školní zralosti

Odborné posouzení školní zralosti provádí psycholog v poradenském zařízení. Mezi školská poradenská zařízení spadají dle vyhlášky MŠMT č. 72/2005 speciálně – pedagogická centra a pedagogicko – psychologické poradny.

Pro diagnostiku školní zralosti získávají školní poradenská zařízení informace od rodičů, zákonných zástupců dítěte. Dále vyšetření pokračuje formou hry, kresby nebo rozhovorem. Závěr z vyšetření projedná pracovník poradenského zařízení s rodiči, nebo zástupci dítěte a také se navrhuje řešení v případných zjištěných potížích u dítěte. Tyto informace a výsledky z vyšetření jsou důvěrné a je na rodičích, zda poskytnou informace o výsledku z vyšetření v mateřské škole. Mateřská škola je však často dotazována formou dotazníkového šetření na názor o dítěti v předstihu, proto je vhodné, ji potom o alespoň orientačních závěrech informovat. Pokud ale rodiče zvažují odklad školní docházky, jsou povinni tyto informace doručit do základní školy, kde by dítě mělo zahájit povinnou školní docházku.

Pro odborné vyšetření existuje řada testů, pro posouzení školní zralosti. Například „Orientační test školní docházky“. Test je založen na percepčně motorickém vyvržení dítěte. Základem je kresba lidské postavy, obkreslování psacích písmen a deseti teček. Dalším testem je „Edfeldův reverzní test“, kterým se zjišťuje trvalost žáka pro budoucí čtení, dítě vyhledává obrázky a vyškrtává obrázky, které jsou od sebe odlišné. Obrázky v testu jsou stejné, některé se liší pouze detailem a jiné jsou nakresleny zrcadlově (Kolláriková, 2001).

3.2. Pedagogická diagnostika

Školní připravenost u dětí je posuzována pedagogy základních škol při zápisech do 1. třídy. Zápis má funkci depistáže a zároveň je i prevencí, kde se rodičům vysvětlí, v jaké oblasti jejich dítě u zápisu udělalo chybu, v čem selhalo a navrhuje se zde další řešení.

Pedagogové vědí, že věnovat větší pozornost vývoji dítěte v předškolním věku je vždy úspěšnější než řešit případné komplikace až při vstupu do školy, kdy mohou nastat až tak závažné potíže, které by mohly ovlivnit celou školní docházku a následný studijní život dítěte. Pokud se najde při diagnostice jedinec, který není zralý, je i možnost jeho zařazení do speciálních nápravných (reedukačních) programů.

Děti většinou před nástupem do první třídy navštěvují mateřské školy, kde učitelky sledují jednak osobní pokroky dětí, dále mají kolektivní srovnání a snadno tak mohou odhalit jedince, kteří nejsou dostatečně připraveni a zralí k zahájení školní docházky.

V mateřských školách se využívají diagnostické metody, jako je: pozorování, rozhovory, analýzy a výsledky činností, čtení z kresby. Dále se využívají různé didaktické testy. Nejčastěji se při diagnostice učitelky zaměřují na oblasti jemné a hrubé motoriky, paměti, vnímání, řeči a komunikace, rozumových schopností, jak se dítě chová, dále pozorují hru, udržení pozornosti – pracovně-volní složku, návyky dítěte - jeho sebeobsluhu a samostatnost. Učitelky v mateřských školách mají výhodu v tom, že děti znají velice dobře, zpravidla po dlouhé období, v průběhu mnoha hodin denně, protože s nimi tráví podstatnou část dne i týdne, na rozdíl od jejich rodičů. Pokud dítě v něčem selhává nebo se v nějakém směru zdá opožděnější, učitelky informují rodiče a doporučí navštívit pedagogicko – psychologickou poradnu, speciálně pedagogické centrum nebo návštěvu logopeda.

Pro tuto diagnostiku mají učitelky v mateřských školách k dispozici celou řadu materiálů z pedagogicko – psychologických poraden. Jedním z materiálů, ve kterém jsou zastoupeny všechny potřebné oblasti, které jsou nutné pro úspěšný vstup do školy, je „Metoda dobrého startu.“ Její využití se vztahuje jak na oblasti prevence, tak i terapie u již existujících potíží u jedinců. Jde o metodu emociálně-kognitivně-percepčně-volní (Zelinková, 2003). Tato metoda se využívá při rozvoji a aktivizuje u dítěte jeho psychické funkce, harmonizuje spojení psychiky s motorikou, a tak pozitivně ovlivňuje rozvinutí funkcí. Ve 25 lekcích je 58 grafomotorických listů. Dále obsahuje metoda teoretické a poradenské zkušenosti. Každá lekce je představována lidovou písní, která je totožná s grafomotorickým, pohybovým a řečovým cvičením. Pro odhalení deficitů u dílčích funkcí lze použít další metodu a to metodu Brigitte Sindelarove. Je to metoda, jejímž cílem je zjistit na jaké úrovni má dítě percepční a kognitivní funkce a následně díky této metodě se dá stanovit individuální plán pro každou specifickou poruchu. (Kolláriková, 2001).

3.3. Screening

Při screeningu školní zralosti se používá test, který se nazývá Kernův - Orientační test školní zralosti. Tento test se používá k odlišení dětí, u kterých jsou problémy s některými dílčími aspekty ve školní zralosti. Test se dělí do tří částí: napodobování obrázců z teček, psaní dle předlohy a kresba postavy. Tento test je pro děti mezi 5 až 6 rokem.

Kresba lidské postavy nebývá pro dítě nijak náročná, dítě ji bez problémů zvládne. Napodobit však psací písmo je pro dítě něco nového a obtížného.

Dalším testem, který se využívá je „Vývojový test zrakového vnímání“, který vytvořila M. Frostigová. Skládá se z pěti subtestů: vizuomotorické koordinace, figury, konstantnosti tvarů, polohy v prostoru a prostorových vazeb. Části testu jsou potřebné pro zdárné plnění úkolů ve škole. Test je určen pro děti ve věku od čtyř do osmi let.

Dále sem můžeme zařadit „Weschlerovy testy inteligence“, které vytvořil D. Weschler. Skládají se ze dvou částí, dvou typů testů. Jeden je pro děti a jeden je pro dospělé. Tyto testy byly standardizovány a prezentovány v roce 1955 a využívají se dodnes. Dělí se na několik subtestů a měří tyto aspekty: slovní zásobu, inteligenci, počítání, porozumění, délku čísel, uspořádávání obrázců aj. Části testů jsou výkonné a zbytek verbální (Lund, 2012).

Pro děti od dvou let až pro dospělé je určen test „Stanford – Binetova zkouška“. Tento test je nejčastěji využíván v předškolním a školním věku dítěte. Dále se používá u starších dětí, kterým bylo zjištěno mentální postižení. Dělí se do několika částí a subtestů. Z celkového součtu výsledků se počítá stupeň IQ. Testem hodnotíme přesnost, jak dítě postupuje, jak je rychlé, zda myslí logicky nebo chaoticky (Valenta a kol. 2012).

4. ODKLAD POVINNÉ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

V poslední době se hodně změnil postoj k odkladu povinné školní docházky . Dříve dítě, které mělo odklad, se společnosti jevilo jako hloupé. Dnes je to ale jiné, odklad povinné školní docházky je běžná záležitost. Odkladem školní docházky dostane dítě, pokud je nezralé, rok dětství navíc a rodina tak získá čas s dítětem pracovat na tom, aby dozrálo. Někdy se stává, že rodiče dětí, které odklad nepotřebují, o něm přesto uvažují. Důvodem bývá často jistá pohodlnost. Takovým dětem může odklad naopak uškodit. Proto je důležité, aby se odklad povinné školní docházky uděloval pouze dětem nikoliv na žádost jejich rodičů, ale na doporučení ze školských zařízení nebo poradenských center a též na doporučení lékařů.

Během roku stanoveného odkladu je dítě povinno navštěvovat nadále mateřskou školu, kde se pokračuje v přípravě na povinnou školní docházku. Tento rok dá dítěti příležitost doplnit si potřebné dovednosti a znalosti ke zdárnému zahájení povinné školní docházky (Kolář a kol. 2012).

4.1. Problematika odkladů povinné školní docházky

Před nástupem dítěte do školy je důležité, aby se v tomto období dítě na školu připravovalo, aby rozvíjelo svou tvořivost, poznávalo samo sebe, aby mělo dostatek pohybu, času na hry, mělo nárok na všední běžné činnosti, dostatečnou péči o samo sebe, vhodné prostředí, mohlo se seznamovat s předměty, zvířaty, rostlinami, dále aby mělo prostor pro osobní projev a komunikaci, bylo motivováno v myšlení a učení, byl mu poskytnut prostor pro hudební, tělesný, výtvarný projev a dostatek možností v rozvíjení představivosti. „*Vstup dítěte do školy je důležitým mezníkem v životě dítěte, neboť se jim ukončuje další vývojová etapa. Mění se jim nejen životní prostředí, ale i jeho způsob zaměstnání a jeho sociální zařazení.*“ (Klindová a spol, 1973, s. 133).

Příprava na školu se děje i v základních školách, kde se realizuje v tzv. přípravných třídách (nultý ročník), které jsou zřizovány jednak pro děti s odloženou školní docházkou, ale především pro děti ze znevýhodněného sociokulturního prostředí. Tempo výuky zde bývá individuální (Kolláriková, Pupala, 2001).

Kritéria a poučky nám někdy nepomohou při rozhodování o načasování zahájení školní docházky. Potom se musíme rozhodovat citem a intuitivně nebo na základě nějaké zkušenosti. Dále je důležité brát ohledy na další faktory, jako je například životní situace v rodině dítěte. V případě, že u dítěte nezjistíme žádné nedostatky ve vývoji nebo žádné známky nepřipravenosti pro zahájení povinné školní docházky, ale dítě se nachází v nepříznivé životní situaci, která vede k psychické nevyrovnanosti (mohou nastat situace jako např.: úmrtí jednoho z rodičů, rozvod rodičů, přestěhování se, nebo jiné trauma), je třeba i v těchto případech zvážit odklad povinné školní docházky. *„Některé nezralé děti potřebují pouze čas na přirozené vyžrání, některým je však potřeba poskytnout podporu v rozvoji nevyzrálých nebo přímo v oslabených oblastech.“* (Bedářová, Šmardová, 2010, s. 7).

Důvodem k odkladu povinné školní docházky je někdy pouze strach ze základní školy. Školní zralost dítěte se ovlivnit nedá, můžeme však pomoci svým přístupem a metodami. Zralé dítě lépe snáší školní hromadné metody vyučování a u nezralého je nutno metody přizpůsobovat, potřebuje individuální přístup.

Bylo zjištěno, že častěji jsou nezralí a nepřipravení chlapci, kteří dosahují šesti let věku. Děti nezralé a opožděné nebo se speciálními potřebami jsou děti, které ještě potřebují odkladový rok v mateřské škole. Učitelky z mateřských škol se seznámí se závěry z vyšetření a samy pak průběžně dítě diagnostikují, např.: co dítě zná, co mu činí obtíže, co umí atd. Na základě tohoto se vytváří individuální vzdělávací program (Kořátková, 2008).

„Školní nezralost se projevuje neklidem, impulzivností, či naopak těžkopádností nebo bázlivostí. Za splnění určitých podmínek se tato situace může řešit odkladem školní docházky. Pokud děti i přes tyto projevy nastoupí do školního procesu, mají problémy s přizpůsobivostí - adaptabilitou. Jsou neklidné, nesoustředěné, unavené, často je bolí hlava, břicho, zvrací atd. (Bartoňová, 2007, s. 33).

Pro školní zralost je kritérium věková hranice, a to šesti let dosažením k 31. srpnu roku, kdy by mělo začít povinnou školní docházkou. I přes dosažení věku nemusí být dítě dostatečně připraveno na zahájení školní docházky.

4.2. Přípravné třídy základní školy

Pro děti s odkladem školní docházky jsou k dispozici přípravné třídy. Tyto třídy slouží zpravidla pro děti s nějakým sociálním znevýhodněním. Žák, který navštěvuje tento typ třídy a je nějak sociálně znevýhodněný, je definován vyhláškou 147/2011 Sb. Vyhláška definuje takového žáka, jako: „*žák z prostředí, kde se mu nedostává potřebné podpory k řádnému průběhu vzdělávání včetně spolupráce zákonných zástupců se školou a žák znevýhodněný nedostatečnou znalostí vyučujícího jazyka.*“ (MŠMT).

Přípravné třídy mají za úkol systematicky připravit děti na vstup k základnímu vzdělávání. Pomáhají začleňování dětí do kolektivu. I tento fakt může být příčinou pro neúspěšné zahájení školní docházky. Do těchto tříd chodí často děti, které nenavštěvovaly mateřskou školu nebo ji navštěvovaly jen velmi krátce a z tohoto důvodu nejsou dostatečně připraveni.

Přípravná třída je základním dokumentem v Rámcovém vzdělávacím programu. Základní činností této třídy je: různé hry, organizované činnosti učení, rozhovory, vycházky, hudební, výtvarné, pohybové, pracovní aktivity (Bartoňová, 2005).

Počet vzdělávacích hodin a vzdělávací program je stanoven v RVP.

Oblasti vzdělávací pro RVP PV jsou:

- Dítě a jeho psychika
- Dítě a jeho tělo
- Dítě a společnost
- Dítě a ten druhý

- Dítě a jeho svět

V přípravné třídě bývá zpracováno učivo do několika okruhů:

- vytváření hygienických návyků a kulturně sociálních
- výchova rozumová
- hudební výchova
- výtvarná výchova
- pracovní výchova
- tělesná výchova

(Bartoňová, 2005).

Podle §47 školského zákona „*může být přípravná třída zřízena pro děti v posledním roce předškolního vzdělávání, které jsou sociálně znevýhodněné a u kterých není předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj. Přípravnou třídu lze zřídit, pokud se v ní bude vzdělávat nejméně sedm dětí.*“ (MŠMT).

Výhodou přípravných tříd je především dobrý začátek povinné školní docházky. Děti jsou lépe připravené. Tím se snižuje absence dítěte, dítě bývá méně nemocné. Další výhodou je, že za přípravnou třídu rodiče neplatí školné tak, jak je tomu v MŠ.

4.3. Individuální vzdělávací plán

Tento plán se aplikuje a sestavuje v posledním ročníku předškolního vzdělávání a objevuje se ve vztahu ke vzdělávacímu programu dané mateřské školy. Plán se zpracovává pro děti, které potřebují individuální péči v oblastech jejich vývoje. Plány se zaměřují na péči logopedickou, prostorovou orientaci, plošnou orientaci, rozvoj grafomotoriky, prohloubení vnímání atd..

Individualizace výchovy je společná všem lidem. Člověk by bez ní nebyl člověkem. U různých jedinců se projevuje jinak. Každá individualita se liší. Měla by být všemi

respektována. Každý by měl mít právo na svůj rozvoj, své schopnosti a své nadání. Toto není výsada, ale jen opatření. Dospělé osoby by proto měli brát ohled na jedinečnost dítěte, měli by s ním umět jednat a dělat vše proto, aby dítě prospívalo (Kolláriková, Pupala, 2001).

Integrace, která se dostane dětem v takových podnětech a prostoru, které respektují jeho dosavadní stav, by měla být podporující i v jejich individuálních potřebách (Bartoňová, 2007).

Pedagogové ve škole spolupracují v realizacích a přípravách individuálních vzdělávacích programů s příslušnými odborníky: speciálními pedagogy, psychology, logopedy, lékaři atd. (Smolíková, 2011).

Učitelé v mateřských školách tak provádějí průběžnou pedagogickou diagnostiku v těch směrech, kde se děti odlišují, co jim dělá obtíže. Práce s dítětem musí odpovídat jeho potřebám a je nutné o tom informovat i rodinu pro následnou práci. Pro práci s takovým dítětem je důležitý pozitivní přístup práce, nikdy není vhodné pracovat ve strachu a nejistotě, vše je přenášeno potom na dítě. V žádném případě se dítě nesmí strašit a vyhrožovat mu, potom taková práce nepřináší výsledky. Tyto děti pak bývají narušené v oblasti psychické. Tato práce má být orientována na budoucnost dítěte a za účelem zdárného zahájení povinné školní docházky.

Třídní učitel ve spolupráci s poradenskými zařízeními vypracovává individuální vzdělávací plán, někdy je zapotřebí spolupracovat i s výchovnými poradci, psychology a zákonnými zástupci dítěte. V individuálně vzdělávacím plánu by měly být všechny pravdivé skutečnosti pro úspěšnou integraci dítěte a měl by vycházet z platných učebních dokumentů dané základní školy.

V individuálním vzdělávacím plánu by měly být respektovány aktuální schopnosti a tempo dítěte, průběžný plán učiva, spolupráce s rodinou a zapojení se žáka do školního prostředí. Dále by mělo v plánu být zaměření na dané obtíže, postup při jejich nápravě a dohled a průběžné vyhodnocení. Dále by v individuálním plánu měly být vytyčené krátkodobé a dlouhodobé cíle.

Význam individuálně vzdělávacího plánu:

- jeho hodnota by měla být motivační
- měl by být pomůckou k lepším předpokladům vzdělávání dítěte
- měl by umožňovat dítěti práci dle individuálních potřeb a jeho schopností
- plán nemá hledat úlevy, ale má najít správné řešení při práci dítěte
- má plánovat aktivity, které pomohou k rozvoji dítěte
- dítě by mělo mít pocit, že učitel má zájem individuální pomoci a hledat vždy optimální řešení
- plánování aktivit ve vztahu na konkrétní problémy dítěte
- veškeré údaje by měly sloužit jako zpětná vazba
- dosažené výsledky jsou evidovány a porovnávány
- zákonní zástupci by měli být seznámeni a zapojeni do individuálního plánu a měli by být také spoluzodpovídat za výsledky práce dítěte.

(Opařilová, 2005).

Princip tvorby individuálně vzdělávacího plánu spočívá v pedagogické diagnostice učitele. Východiskem je vždy vyšetření z odborného pracoviště. Vždy je důležité respektovat dítě a jeho rodiče.

Individuální vzdělávací plán by měl vždy obsahovat:

- základní údaje dítěte
- datum vyšetření
- závěry z PPP nebo SPC - vyšetření pro potřeby vzdělávání a popis vzdělávacích potřeb
- psychologickou péči a speciálně pedagogickou, které určí rozsah péče dle postižení dítěte, jeho vzdělávací potřeby, organizaci a způsob zajištění dané péče a pokyny pro poskytovatele individuálního plánu
- navrhované kompenzační a učební pomůcky, vybavení třídy
- navrhovanou spolupráci s rodiči – aktivity dítěte, domácí příprava, prostředí

- určení pracovníka (jmenovitě) PPP nebo SPC, se kterým bude škola spolupracovat
- zapsat všechny, kdo se podíleli na vypracování individuálního vzdělávacího plánu
- informaci, zda je zapotřebí asistent
- zprávu o finanční podpoře
- podpisy: ředitel školy, třídní učitel a zákonní zástupci.

(Bartoňová, 2007).

Učitelé by se měli prostřednictvím IVP snažit o posílení sebedůvěry u každého dítěte. Měli by se naučit akceptovat jedinečnost každého jedince, respektovat návyky jeho i celé rodiny. Je třeba neopomenout důležitý fakt, a to, že šanci vyzrát dávají děti i svým učitelům. Díky těmto dětem totiž učitelé získávají nové zkušenosti a to jim dopomáhá i k profesionálnímu růstu.

„Každý jedinec disponuje vlastními psychickými, biologickými a sociálními dimenzemi, které mají svoji kvalitativní a kvantitativní stránku.“ (Přinosilová, 2005, s. 55).

5. PŘÍPRAVA DĚTÍ NA ŠKOLU

„Čas a péče věnovaná dítěti v předškolním věku se ukládá jako do banky a začíná se vybírat nejen po nástupu do školy, ale i po zbytek jeho života.“ (Žáčková, 2000, s. 24)

Příprava dítěte na školu je dlouhodobý proces. Nejen mateřská škola nebo přípravná třída připraví dítě pro zahájení školní docházky, ale především rodina a rodinné prostředí kde dítě vyrůstá.

Bohužel praxe je jiná. Rodiče se o své dítě začnou více zajímat v období před zápisem do školy. To už ale v mnoha případech bývá pozdě. Na dítě jsou v tomto období kladeny větší požadavky, pokud dítě nemá dostatek času a prostoru, mnohdy není schopno vše pojmout. Důležitou roli zde hraje rovnoměrný rozvoj dítěte. Zdraví a fyzická zdatnost dítěte je to, na co by se rodiče měli zaměřit. Dále je také významnou součástí rozšiřování řečových schopností dítěte a rozšiřování jeho poznávání.

Důležité jsou i aktivity dítěte, jeho zájem pracovat, dbát na zodpovědnost při plnění zadané práce a jednoduchých úkolů. Neméně podstatné je naučit dítě dochvilnosti a přesnosti. Sebeobsluha dítěte je další nezbytnou součástí.

Každé dítě by mělo mít v prostředí, kde vyrůstá a vyvíjí se, svůj koutek nebo svůj pokoj, kde by trávil volný čas, kde by mělo prostor ke hrám a později k plnění školních povinností. Nedílnou součástí tohoto prostoru by měla být vlastní postel, skříňka, polička, bedna na hračky i vhodný psací stůl a židle. Dítě dostane kus svého místa, kde se učí zachovávat pořádek a ostatní členové rodiny se naučí respektovat jeho soukromí. Pokud to dítě nemá, je důležité v období předškolním, aby rodiče něco takového pro své dítě vytvořili.

Další součástí přípravy na školu je péče o zdraví dítěte. Zdraví je jeden ze základních předpokladů pro správný vývoj a rozvoj dětské osobnosti. A bývá i jedním z kritérií pro úspěšné zahájení povinné školní docházky. I správnou životosprávou, pohybem, péčí o čistotu zajišťujeme zdraví dítěte. Velmi důležitý je i pravidelný spánek. V období předškolním by každé dítě mělo znát základní hygienické návyky, díky nim předchází různým onemocněním a jsou projevem kultury člověka.

Spánek je velice důležitý. Dítě v předškolním věku by mělo chodit spát mezi 19. a 20. hodinou. Mělo by spát v tiché a temné místnosti. Pokud si dítě na pravidelný spánek zvykne co nejdříve, nečiní mu pak v budoucnu problém. (Bělinková, 1976)

Vhodnou stravou pečujeme o zdraví dítěte. Strava by měla být pestrá, složkově i kaloricky vyvážená a hlavně pravidelná. Vhodná strava by měla obsahovat dostatek mléka, ovoce, zeleniny a mléčných výrobků. Není dobré, aby dítě během dne mezi jednotlivými jídly konzumovalo mnoho sladkého. Je důležité, aby rodiče dbali na pestrou a vyváženou stravu. Na tuto problematiku existuje mnoho literatur a odborných pramenů, informace se dají dohledat i na internetu nebo lze konzultovat s odborníky.

Vhodný pohyb a pravidelné cvičení by mělo být pro dítě zábava, mělo by být příjemné a přinášet potěšení. Děti se v předškolním období mnoho naučí nejen v mateřských školách, ale i mimo ně. V dnešní době existuje spousta volnočasových aktivit. Proto by rodiče tuto možnost měli poskytnout. Pobyt na čerstvém vzduchu, dostatek slunečních paprsků, bývají pro děti nejlepší a nejlevnější prostředky k otužování organismu a tím i vypěstování odolnosti vůči nemocem.

Přípravenost i po psychické stránce dítěte je důležitá, vhodné je soustředit se na přípravu společenskou, pracovní a smyslově intelektuální. Vhodnými otázkami a úkoly musí být rodiče dítěti v tomto směru hodně nápomocní. Tím rozvíjejí jeho myšlení, vnímání a pozorování. Toto vše je nejlépe provádět formou hry. V každé rodině se zažije mnoho situací, kdy dítě vnímá různé předměty, vztahy, barvy nevědomky něco spočítá, pojmenuje a tím vším se dítě podvědomě a nenásilně učí. Touto formou přípravy si dítě rozvíjí i řeč a slovní zásobu. Rozmlouváním s dítětem podporujeme jeho řeč a to formou otázek, řekni mi co to je?..., převypravováním pohádek, popisem co je na obrázku? atd. Toto by neměli rodiče podceňovat. Přináší to z jejich strany hodně trpělivosti a času.

V pracovní přípravě je důležité zaměřit se na vypěstování návyků dítěte. Především v sebeobsluze a základních hygienických návycích. Dítě by se v předškolním období mělo umět samo obléknout a obout. Mělo by si umět samo umýt ruce a zvládnout samostatně potřebu na WC. Je spousta rodičů, kteří toto přehlížejí a nepovažují za důležité.

Nedílnou součástí pracovní přípravy je práce s tužkou a papírem. Správné držení tužky je důležité pro nadcházející povinnou školní docházku. Dítě tužkou a pastelkami, tedy

kresbou, vyjadřuje svoji představu o okolním světě. Umí-li pracovat s modelínou, i modelováním vyjadřují své pocity. Při těchto pracovních činnostech by mělo dítě umět udržovat pořádek a čistotu. Mělo by být seznámeno i s bezpečností používání různých pomůcek. Tužkou se může píchnout, nůžky jsou ostré, modelína se nejí atd. Těmto dovednostem a pracovním návykům by se dítě mělo naučit od rodičů a v mateřské škole. Ve škole budou na tyto návyky postupně navazovat. Zručnost dítě trénuje a vytváří si nevědomky každý den. Zpočátku jsou děti nešikovné a méně zručné. Postupem času se vše mění. Zapojováním dítěte do každodenního chodu domácnosti se dítě také cvičí. Dospělý by měl dítě dobře namotivovat, dohlédnout na vykonávání činnosti, dbát na dokončení činnosti a umět činnost zhodnotit – pochválit. Každá taková činnost má pro dítě velký výchovný význam. Rodiče tímto poskytují mnoho životních zkušeností, vědomostí, vytrvalost, zodpovědnost a přesnost. Tyto činnosti by však neměly být na úkor vlastního dětství. Dítě by mělo mít dostatečný prostor pro své dětské hry.

Společenská příprava dítěte na školu je také velmi důležitá. Učitel by měl být pro každé dítě vzor a především autorita. Rodiče by měli o učiteli mluvit s úctou a důvěrou, slušně a alespoň neutrálně, a to i v situacích, kdy mají subjektivně jiný pocit nebo názor nebo jsou vůči učiteli či škole v konfliktu. Pokud to tak není, dítě to vycítí a začíná napodobovat. Učitel nesmí být pro dítě strašákem. Proto by se součástí přípravy na školu měla stát i vědomě pěstovaná důvěra k učiteli a úcta k jeho práci, nejen ze strany dítěte ale i rodičů.

Každé dítě by se mělo připravovat i na pěstování dobrých vztahů k ostatním dětem ve škole, nejen ke spolužákům ve třídě a k vrstevníkům. Některé děti se budou znát z mateřské školy, z dětského hřiště, z domu nebo z ulice. Rodiče by měli posilovat kamarádství svého dítěte. Měli by podporovat, umožnit dětem společně strávený čas. V tomto věku bývají sice přátelství krátkodobá, ale i přesto důležitá a hodnotná. Děti se učí družnosti, snášenlivosti, což je pro budoucí školní kolektiv velice prospěšné.

Nejen pěstovat vztahy mezi dětmi je důležité, ale je na rodičích aby vypěstovali správné vztahy v rodině. Upřímnost a důvěra by měla být na prvním místě. V životě dítěte nastane mnoho situací, kdy se bude muset svěřit svým rodičům, jedině s důvěrou a upřímností se dá vše zdárně vyřešit. Lži a zapírání vedou pouze ke strachu a mnohdy přinesou rodičům řadu trapných situací.

Je důležité, aby rodiče každý den s dětmi pohovořili o tom, co je potkalo, co prožily a popřípadě rozebrat neúspěchy.

Dítě by se mělo na zahájení školní docházky těšit, nemělo by to brát jako nějaké zlo. Jejich těšení by se mělo podporovat a rozvíjet. (Bělinková, 1976)

Odkladem školní docházky není ulehčeno dítěti ani rodičům. Je to určitý závazek vůči dětem, kde se musí odstranit příčiny a obtíže, které neumožnily řádné zahájení povinné školní docházky.

Práce s dítětem by neměla být pro rodiče práce navíc, ale měla by přinášet pro všechny radost ze společně strávených chvil. Leckdy nám tyto situace dopomohou lépe poznat své dítě a porozumět mu (Žáčková, 2000).

5.1. Zdroje informací pro rodiče dětí k přípravě na školu

5.1.1. Pedagogicko – psychologické poradny

Poradny spolu se speciálně-pedagogickými centry patří mezi školská poradenská zařízení. V našem školském systému existují již přes 30 let. Tato poradenská centra poskytují odborně poradenské služby dětem od 3 do 19 let, dále pak jejich zákonným zástupcům, školám a dalším školským zařízením. Tyto poradny se nacházejí v každém větším městě.

Děti v předškolním věku se vyšetřují na základě nerovnoměrného psychomotorického vývoje, nebo z důvodu, že mají výchovné problémy a posuzuje se u nich připravenost na školní docházku. Vyšetření jsou velmi náročná na čas. V průměru trvají něco okolo třech hodin.

Samotné vyšetření vypadá asi takto:

- před vlastním vyšetřením je zapotřebí probrat s rodiči dosavadní vývoj dítěte a sestavit anamnézu
- následuje vlastní vyšetření dítěte
- dále vyšetření nadání

- šetření v oblasti rodinných vztahů, osobnosti dítěte
- závěrečná konzultace s rodiči.

(Záhorová, 2004).

U některých případů je nutné vyšetření rozložit do dvou návštěv, a to z důvodu unavenosti dítěte. Celý průběh vyšetření a konzultace je nutné řádně zapsat a sepsat zprávu, nejčastěji pro školu, ale i pro soudy, sociální péči apod.

Zprávu z vyšetření nejsou rodiče povinni poskytnout nebo předat v mateřské ani základní škole. Mnohdy se stává, že si to rodiče nepřejí a informace neposkytnou. Mnohdy tyto informace bývají nepříjemné a rodiče se stydí.

Někdy se bohužel i stává, že rodiče nedají souhlas pro vyšetření svého dítěte, a to i přes skutečnost, že to mateřská nebo základní škola vyžaduje. Příčiny bývají často nepochopitelné. Dají například na informace od ostatních rodičů, kteří mají špatnou zkušenost.

Dobrá spolupráce rodičů se školskými zařízeními nejde nijak vynutit. Je důležité hned od začátku budovat dobrý a důvěrný vztah.

5.1.2. Domácí příprava

Rodiče mají možnost sledovat své dítě od narození, nejlépe vidí jejich vývoj. Sledují jeho pokroky. Vidí děti v nejrůznějších situacích a při různých činnostech. Tvrdí, že znají své dítě nejlépe.

Snaží se se svým dítětem mluvit, zajímají se o jeho zájmy, podporují je v nich. Dokáží rozpoznat, jak se zrovna jejich dítě cítí a jaké má pocity. Rodiče jsou si vědomi, co odborníci z poraden či učitelé z mateřských nebo základních škol nemohou. Rodiče by neměli zamlčovat skutečnosti o svých dětech a ani je zkreslovat. Každé dítě je jiné a nemá jenom dobré vlastnosti. Rodiče to neradi přiznávají, když jejich dítě v něčem

neprospívá a na něco nestačí. Tímto však mohou dítěti způsobit daleko větší těžkosti než ve skutečnosti má. V rozhodování o odkladu je zapotřebí brát v potaz každou maličkost a také mít dostatek informací, které napomohou najít správnou volbu pro své dítě.

5.1.3. Odborná literatura a internet

Na českém trhu je mnoho nakladatelství, která se zaměřují na tematiku školní připravenosti nebo přípravy dítěte na školu. Zodpovědnější rodiče díky těmto publikacím získávají mnoho cenných informací pro danou věc. Učí se, jak své dítě správně připravit na školu, jak poznat, zda je dítě zralé či nezralé, nebo se jen přiučí správné výchově dítěte.

Učitelé v mateřských školách znají mnoho knih, které mohou rodičům doporučit. Proto je dobré, aby se na ně rodiče obraceli ohledně výběru vhodné literatury.

Tyto knihy jim nejen poradí jak na výchovu a přípravu dítěte na školu, ale seznamují je i s možnostmi základního vzdělávání. Jaké jsou typy škol, programy škol, uvádějí popis škol, vysvětlí jednotlivé pojmy atd.

Internet dnes nabízí nespočetně internetových odkazů a stránek s touto tematikou. Rodiče zde najdou informace i poradenské servery.

Dále na trhu existuje velké množství odborných časopisů a brožurek.

5.2. Spolupráce s MŠ a ZŠ

Nejen rodiče se zajímají, jak má být jejich dítě připraveno na vstup do první třídy, ale i mateřská škola v této přípravě hraje jednu z nejdůležitějších rolí. Často se ale jejich

názory liší. Rodiče si myslí, že si děti v mateřské škole jenom hrají a nejvíce přípravy je na nich. Pravda je ale jiná. Tento typ rodičů se o své dítě začne více zajímat těsně před zápisem do školy. Málo který rodič osloví učitelku ve školce a informuje se, jak je na tom jeho dítě s připraveností. V dnešní době mají rodiče formou konzultačních hodin s učitelkami možnost si pohovořit o svém dítěti, seznamují se s pedagogickými diagnostikami, dozvídají se na jaké úrovni školní zralosti jejich dítě asi je atd. Pokud se ale z nějakého důvodu rodiče nezajímají, není v možnostech mateřské školy vše dítě naučit a informovat v dostatečné míře (Záhorová, 2004).

Učitelky často znají lépe děti v prostředí vrstevníků, plnění úkolů než rodiče. Mohou tak lépe posoudit jejich výkony a postoje. Vyplývá to z jejich zkušeností a odborné praxe. Je dobré, aby opravdu mezi učiteli a rodiči byla v tomto období vzájemná spolupráce a tím se docílil lepší výkon dítěte a připravilo se pro zdárný vstup do školy a současně se neupíralo dítěti pohodové dětství (Záhorová, 2004).

Úlohou rodiče není jenom získávat informace o tom, jak dostatečně má být jeho dítě na školu připravené, ale také si zajistit co nejvíce informací o škole, kam jeho dítě nastoupí. Mnohdy se rodiče rozhodují pedocentricky, což znamená, že školní zralost je jediný faktor, který ovlivňuje rozhodování pro vstup do školy. Velkou roli v rozhodování o nástupu do školy hraje vlastní škola a její podmínky. Každého rodiče by mělo zajímat, jaké jsou nároky na prvňáčky, jaké bude tempo vyučování, jaké jsou podmínky ve třídě, vybavenost školy, počet dětí ve třídě, zkušenosti učitele a servis, který má každá škola k dispozici. Zda ve škole působí vlastní výchovný poradce, zda mají logopeda či školního psychologa. V současnosti mají rodiče velkou nabídku a výběr nabídek různých alternativ škol. Jsou na výběr školy státní, soukromé, církevní aj. Dále školy nabízí různé programy. Poslední rozhodnutí bývá na rodičích a záleží na nich, jakou školu vyberou a zda bude vyhovovat individualitě jejich dítěte (Mertin, 2006).

6. ZÁPIS DO ŠKOLY

Zápis do školy - první třídy – má kromě administrativních náležitostí seznámit budoucího prvňáčka s novým prostředím, s paní učitelkou, ale také má informovat co daná škola může nabídnout a co žádá a co by mělo každé předškolní dítě při zahájení povinné školní docházky v dané škole umět. V některých školách probíhá zápis formou her, pohádek či formou dobrodružné výpravy. Během samotného zápisu dítě absolvuje několik úkolů, někdy to dítě vykoná v rámci hry nevědomky.

6.1. Jednotlivé sledované oblasti při zápisu

Jak již autorka výše uváděla, každá škola si volí jinou formu zápisu. Většinou se rodiče a mateřské školy v období před zápisem zaměří na připravenost dítěte. V dnešní moderní, internetové době většina škol v době konajících se zápisů zveřejní požadavky, které budou na děti při samotném zápisu kladeny. Mnoho škol obchází MŠ a pořádá schůzky pro rodiče, kde seznamují rodiče s průběhem a organizací zápisu.

Rodiče a učitelky v mateřských školách mohou s dětmi trénovat jednotlivé úkoly, které budou děti plnit při samotném zápisu. Nejčastěji trénují úchop tužky či pastelky, kreslí postavu, trénují číselnou řadu do deseti, docvičují základní a rozšířenou škálu barev, naučí se básničku nebo písničku, základní osobní údaje, zkouší slabikovat apod. Tato příprava je velice důležitá a neměla by se podceňovat.

V mateřských školách se v předškolním období velice dobře na zápis připravují, rozvíjí u dětí i časovou a prostorovou orientaci, pravolevou orientaci, řeč, sluchové a zrakové vnímání, grafomotoriku a základní předmatematické představy. Zápis sleduje v jednotlivých oblastech, jak děti zvládají trivia čtení, psaní a počítání, dále pak se sleduje emoční a sociální zralost. U některých zápisů školy sledují a kladou důraz na vědomosti a slovní zásobu dětí.

6.2.1. Oblast grafomotoriky a kresby

V předškolním věku je důležité rozvíjet u dětí dovednost kreslení, to má do budoucna velký význam pro psaní. Kreslení vychází ze základních pohybů hrubé motoriky. Hrubá motorika předchází jemné motorice. Z jemné motoriky vychází rozvoj grafomotoriky. S grafomotorikou úzce souvisí úroveň vizuomotoriky, která je spojena s činnostmi zraku, pohyby ruky a prstů (Bednářová, 2010).

U předškoláků je jemná motorika a grafomotorika posuzována jako jeden z předpokladů pro kritéria u zápisů.

Z dětské kresby je možno zjistit spousta informací jako je například: vývojová úroveň, úroveň motoriky, grafomotoriky, emociality, úroveň sluchového a zrakového vnímání, postoje a vztahy dítěte.

„Kresba může poskytnout orientační odhad úrovně vývoje rozumových schopností zejména u předškolních dětí a mladších školních dětí, v pozdějším věku tuto schopnost ztrácí, protože kresebné dovednosti dožrály a dále se příliš nemění. Kresba pomáhá zachytit deficity v oblasti vizuální percepce, motoriky, koordinace i integrace těchto funkcí.“ (Mlčáková, 2009, s. 31).

Velký vliv na grafomotoriku má mentální vyspělost dítěte, jeho zrakové vnímání, dále jeho lateralita, pozornost, paměť, reprodukce, představivost, dětská obratnost a v neposlední řadě také úroveň jemné a hrubé motoriky. V komunikačních schopnostech se odráží snížená schopnost obratnosti mluvidel. Dětská kresba začíná čáranicemi a postupem se vyvine v hlavonožce, s přibývajícím věkem se kresba začíná zdokonalovat a přibývají různé detaily (Bednářová, 2010).

U předškolních dětí je nejdůležitější zaměřit se nejen na obsah a provedení kresby, ale dbát na správné návyky při samotné kresbě.

Návyky pro správnou kresbu:

- správný úchop
- správné sezení
- způsob vedení čar

- přitlak na tužku, pastelku

(Bednářová, 2010).

Často se v poradenské službě setkáváme s dětmi, které si v období předškolním navyknou držet tužku tak, jak se jim zrovna povede. Následek toho je jejich "nedobré psaní ve škole. Psaní je méně úhledné, ale hlavně méně plynulé, takže si při něm „neodpočinou“. Takové písmo časem vede k nedostatku pozornosti, nedostává se na kontrolu pravopisu a gramatických pravidel, na vyjádření myšlenek.“ (Matějček, 1996, s. 53).

Vypělost dítěte může ovlivnit kvalitu kresby. Může se však stát, že kresba nemusí být na úrovni jeho rozumových schopností, proto je důležité, aby se u zápisu nikdy nehodnotili děti pouze podle jejich kresby.

6.2.2. Řeč

Komunikace je jednou z nejdůležitějších schopností. Pro dobrou komunikaci je zapotřebí mít dobře rozvinutou komunikační schopnost. Komunikace slouží jako prostředek dorozumívání lidí mezi sebou.

Dítě, které má narušenou komunikační schopnost, má mnohdy překážku ve vzdělávání a socializaci.

Řeč a její vývoj bývá značnou měrou ovlivňován tím, jak je v dané kultuře zvykem na dítě mluvit, jak na tyto zvukové projevy dítě reaguje a jakými prostředky je jeho řečový vývoj podporován. (Helus, 2004)

Řečí se nejen dorozumíváme, ale i vytváříme sociální vztahy a vazby. Dále řeč významně ovlivňuje vývoj dítěte, protože má velký význam pro myšlení. V předškolním období by již měla být řeč ve všech jazykových rovinách dobře rozvinuta a vybudována. Pomalu by se měla přibližovat projevu dospělých (Klenková, 2006).

Předškolák by měl již vyslovovat všechny hlásky mateřského jazyka správně. Pokud se tak neděje, je nejvyšší čas zahájit vhodnou logopedickou péči.

„Pokud dítě některé hlásky vyslovuje špatně a samo svou výslovnost neslyší, hrozí zde nebezpečí, že bude v budoucnu dělat chyby v pravopisu.“ (Matějček, 1996, s. 69).

Pro nástup do školy je vždy výhodnější pokud dítě nastupuje se správnou výslovností, v případě logopedické péče je nutné dbát při nácviu výslovnosti na pravidelnost cvičení a to i několikrát denně. V tomto případě je nutné zvážit, zda dítě nastoupí do školy, protože by mohlo být pravidelnou logopedickou péčí přetíženo a nezvládalo by své další školní povinnosti.

Při zápisu se pedagogové zaměřují především na přirozený řečový projev, správnou výslovnost, aktivní i pasivní slovní zásobu, a zda hovoří gramaticky správně. Je důležité, aby učitelé po dobu zápisu zapisovali špatnou výslovnost, to kde vyslovují děti hlásky nesprávně, co vynechávají nebo nahrazují něčím jiným, nebo co jim v řečovém projevu chybí. Dítě by mělo být schopno: pojmenovat věci a činnosti na obrázku, mělo by umět reprodukovat jednoduchou básničku nebo písničku, podle situace ukázat na obrázek, pochopit hádanku, popsat dějovou posloupnost, určit protiklady, najít chybu či tzv. nesmysl na obrázku, převyprávět krátkou pohádku apod. (Šmardová, 2007)

6.2.3. Sluchové, zrakové vnímání a paměť

Pro školní období je úroveň sluchového vnímání velice důležitá, pokud není dostatečně rozvinuté, může vést v budoucnosti ke školní neúspěšnosti dětí.

Pro předškoláky je důležité, aby dokázaly pozorně naslouchat, neboť naslouchání je důležité ve škole k porozumění učiteli. Děti, které mají v této oblasti potíže, bývají často učiteli označovány jako nesoustředěné.

Sluchová diferenciac (rozlišování) má pro školáky velký vliv na čtení a psaní, protože musí umět rozlišovat jednotlivé hlásky v mluvené řeči. Pokud má dítě s tímto potíže, špatně rozlišuje hlásky a poté je špatně přečte nebo napíše.

Zraková a sluchová analýza i syntéza je důležitá pro vnímání jak celku, tak i jeho jednotlivostí a pro odlišování detailů nutných například k matematickému myšlení. Zrakové vnímání je potřeba zmínit také v pohybech očí. Předškoláci by se měli učit

pozorovat a řadit obrázky zleva doprava. I zraková paměť významně ovlivňuje učení a je zde důležitá přesnost ve vnímání a zapamatování si objektů. (Bednářová, 2010)

U zápisu se z této oblasti sleduje sluchové vnímání a paměť. Učitelé se zaměřují na to, zda dítě rozlišuje slova při změně hlásky, sykavky, změny délky, změkčování, zda je schopno zopakovat větu z více slovy, zda dokáže vytleskat slovo po slabikách, zda dokáže odhadnout rým, spočítat počet slabik ve slově, poznat první a poslední hlásku slova, napodobit rytmus apod. U zrakového vnímání se sleduje, zda dítě pozná barvy, pojmenuje barvy, vyhledá předmět na obrázku, dle předlohy určí odlišnosti na obrázku, pozná a vyhledá tvary, najde v řadě obrázků odlišný, vyhledá detaily, pamatuje si předměty z obrázku, umístí obrázky na místo apod. (Bednářová, 2007).

6.2.4. Vnímání prostoru a času

Orientace je důležitá ro vnímání prostoru. Předškolní dítě by se mělo dobře orientovat v prostoru. Tyto zkušenosti děti získávají na základě dlouhodobých osobních zkušeností. Toto vnímání souvisí s vnímáním tělesného schématu, obě vnímání spolu spolupracují a podílejí se na koordinaci pohybů celého těla. Velkou roli zde hraje motorika, zraková analýza a syntéza, hmat, řeč a sluch.

„Vnímání prostoru se uskutečňuje za součásti zrakového a pohybového analyzátoru.“
(Linhartová, 2006, s. 43).

U zápisu se sleduje, zda dítě ovládá pojmy: nahoře, dole, vpředu, vzadu, vpravo, vlevo, ukazuje toto i na vlastním těle, pozná co je první a co poslední, uprostřed, venku, uvnitř, předposlední, vpředu, vzadu apod.

„Pro vnímání času není žádný orgán. Vše se zakládá na zkušenosti a ontogenezi člověka. Základem vnímání času je vnímání následností respektive změn, které se dějí. Mají zde i vliv rytmické děje, které probíhají v našem těle jako je dýchání, puls, tep, tlukot srdce, trávení.“ (Linhartová, 2006, s. 44).

Časové vnímání a posloupnost je pro dítě velice důležitá, je zapotřebí aby to dítě v předškolním věku pochopilo. Mělo by být schopno zacházet s časem a zvládat

organizaci práce. Postupem času je díky tomuto schopno hospodařit s časem, umí si rozvrhnout svou práci a učivo.

U zápisu do školy se sleduje, zda dítě umí seřadit obrázky v posloupnosti dějů, zda zvládne vyjmenovat, jak jsou po sobě dny v týdnu, roční období a umí se v nich orientovat, dále zda umí přiřadit běžné denní činnosti k určité části dne, chápe pojmy včera, dnes a zítra.

6.2.5. Sociální dovednosti

„Sociální vnímání je jednání a vnímání druhých, se kterými se setkáváme a sociálních institucí, které navštěvujeme. Sociální vnímání se vyznačuje tím, že neodráží vnímané osoby, ale směřují k jejímu hlubšímu poznání.“ (Linhartová, 2006, s. 44).

Sociální dovednosti získává dítě v rodině a v mateřské škole, kterou navštěvuje. Tyto dovednosti jsou často ovlivněny tím, jak je dítě přijme, jak je dítě přijato okolím a jak se k němu ostatní chovají.

Mezi dětmi jsou v této oblasti obrovské rozdíly, každé dítě vyrůstá v jiném sociokulturním prostředí a v jiných podmínkách. Každá rodina má svůj názor na výchovu, má svou kulturu a historii. I zdravotní stav dítěte, jeho mentální vývoj, jeho osobní charakteristika a komunikační schopnosti jsou ovlivňující faktory.

Základní sociální dovedností je komunikace, jak dítě reaguje na dané situace, jak se umí přizpůsobit v prostředí, jak se ovládá, jak umí spolupracovat, zda ovládá své emoce a pocity, jeho chování k ostatním lidem, jak se sebehodnotí apod.

U zápisu se sleduje, jak dítě zvládá odloučení od rodičů, sleduje se, jak reaguje na nové prostředí, jak komunikuje, zda spolupracuje, jaké jsou jeho reakce, jak se zapojí do činností a jak zareaguje, když se mu něco nepovede.

6.2.6. Matematické představy

Hrubá a jemná motorika, prostorová orientace, paměť a správně rozvinuté sluchové a zrakové vnímání jsou důležité předpoklady pro správný rozvoj matematických dovedností a představ. Výkon v této oblasti závisí na rozumových předpokladech dítěte.

„Předškolní dítě zpracovává podněty a zkušenosti trochu jinak než žák či dospělý člověk. U předškoláků můžeme mluvit o předmatematických představách či předmatematické výchově či gramotnosti. Aktivita v této oblasti vyžadují čas, nelze je do dětí nutit, nátlakem nezvládnou zpracovat všechny podněty. Když jsou dobře připraveny podmínky, tak jsou děti schopny vymyslet první herní strategie.“ (Kaslová, 2010, s. 9).

Při zápisu se sleduje, zda dítě zvládne porovnat obrázky, zná co je více a méně, dokáže podle velikosti seřadit obrázky nebo předměty, pozná co je nejmenší, největší, umí roztřídit obrázky do skupin, co kam patří nebo nepatří, umí vyjmenovat číselnou řadu od 0 do 10, pozná i čísla od 0 do 10. Mělo by znát základní geometrické tvary – trojúhelník, kruh, čtverec a obdélník.

6.2.7. Samostatnost, práceschopnost, pozornost

Dítě, které má nastoupit do první třídy, by se postupně mělo naučit sedět po určitou dobu na stejném místě, umět se soustředit na danou činnost, vykonat zadanou práci, respektovat učitele jako autoritu a věnovat mu pozornost.

Samostatná práce je velice důležitá, předškolák by měl zvládnout samostatně vypracovat a dokončit zadanou činnost nebo práci, i když ho nebaví.

„Pozornost je psychický stav, který se projevuje zaměřeností a soustředěností vědomí. Organizuje a řídí proces poznávání, vnáší do něj pořádek a jistou stálost. Základem pozornosti je koncentrace vzduchu v částech mozku. Pozornost se projevuje navenek

v mimice a pohybech člověka, které se odlišují podle toho, jak jsme zaujatí vlastními myšlenkami a představami.“ (Linhartová, 2006, s. 56).

U zápisu se u předškoláka sleduje, jaký má zájem o zadanou práci nebo činnost, zda se umí na práci soustředit, zda umí pracovat samostatně, jak je vytrvalý, tedy jeho pracovně – volní složka.

PRAKTICKÁ ČÁST

1. Popis výzkumu

Zahájením povinné školní docházky je pro každé dítě a jeho blízké velkým významným mezníkem. Z tohoto důvodu je velmi důležité zodpovědně a objektivně zvážit potřebu odkladu povinné školní docházky dítěte v obou směrech. Bohužel se velmi často stává, že v předškolní vzdělávací instituce na základě standardní diagnostiky a především díky možnosti srovnání s vrstevníky kolektivu doporučuje minimálně návštěvu pedagogicko-psychologické poradny za účelem zhodnocení školní připravenosti a zralosti a není rodiči vyslyšena. Obdobně nejsou ani výjimkou ani situace, kdy dítě odklad povinné školní docházky nepotřebuje, ale rodiče si jej prosadí. Který z těchto případů lze považovat za tzv. větší zlo?

Hlavním cílem výzkumné části je náhled do oblasti doporučovaných a nedoporučovaných odkladů školní docházky v mateřské škole, jejíž děti přicházejí k zápisu a posléze dříve či později pokračují k docházce do spádové základní školy v sousední obci.

Autorka práce se zaměřila i na oblast zápisů, kdy většinou děti, jejichž rodiče nevyslyšeli rady předškolního zařízení, nebyly skutečně u zápisů úspěšné, a to jim bylo nakonec impulsem k odkládané návštěvě pedagogicko-psychologické poradny a konečnému rozhodnutí o odkladu povinné školní docházky a děti, kde rodiče byli rozhodnutí o potřebě odkladu povinné školní docházky, prokázaly takovou školní připravenost a zralost, že nakonec do školy nastoupily v řádném termínu a školní docházku zvládly bez potíží, i jiné další varianty.

Dále autorka zjišťovala statistické údaje o počtu odkladů ve MŠ Petřikov a ZŠ Velké Popovice v letech 2011 – 2015, provedla analýzu zjištěných údajů a vytvořila závěry.

2 . Charakteristika místa šetření – MŠ Pastelka

Mateřská škola Pastelka, Petříkov se nachází v Petříkově u Velkých Popovic, okres Praha - východ. Budova MŠ je nová a moderní, splňuje všechny požadavky dohlížejících orgánů. Kapacita je 52 míst, v současné době je kapacita naplněna. Do MŠ docházejí děti z Petříkova a přilehlého okolí. MŠ má celkem 6 zaměstnanců. Pedagogický personál tvoří 4 osoby a 2 osoby jsou zaměstnanci provozní. Ředitelkou MŠ je PhDr. Gabriela Strýčková Ph.D. Zřizovatelem školky je obec Petříkov.

Celodenní program školky vychází ze závazného a zákonem daného Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání MŠMT, který je obohacen o prvky alternativní, což není zcela standardní. Vytváří zde prostředí klidné, podnětné, přátelské, bezpečné, ale i zábavné. Setkávají se zde s nezcela běžnými technikami výtvarnými, poskytují dětem kvalitní hudební a taneční doprovod v průběhu docházky, v rámci volnočasových aktivit nabízejí i anglický jazyk. Zvýšený důraz se zde klade na předškolní přípravu dětí v posledním roce před zahájením povinné školní docházky. Pořádají dny se školní aktovkou, navštěvují v průběhu posledního roku 1. třídu ve spádové základní škole ve Velkých Popovicích. Kladou důraz na prevenci jako je péče o zdravé zuby, správné držení těla, prevenci plochých nohou, dále zajišťují logopedický screening a intervenci, grafomotorický screening, pořádají otužovací pobyty, dlouhé pobyty venku za každého počasí, děti zde mají možnost každodenního kontaktu se zvířaty, spolupracují s různými organizacemi a firmami v okolí, pořádají výpravná dobrodružství nejen po okolí. Dále MŠ poskytuje důležité informace a poradenství. Děti v této školce prožívají každodenní nezapomenutelné a nevšední zážitky.

V průběhu každého dne ve školce probíhá izolovaně program pro jednotlivé třídy, ale i aktivity, kdy děti ze tříd spolu spolupracují. Spolupracují vzájemně tak, aby získaly zkušenost vzájemné kooperace a pomoci. Do programu jsou komponovány prvky odpovídající Školnímu vzdělávacímu programu a potažmo Třídnímu vzdělávacímu programu.

Mateřská škola nabízí předškolákům volnočasový kroužek „Předškolníček“, tento kroužek je určen dětem v posledním ročníku předškolního vzdělávání a dětem

s odkladem povinné školní docházky. Děti v rámci této aktivity projdou intenzivní přípravou na školu zábavnou a herní formou.

Náplní tohoto kroužku je:

- rozvíjení matematických a logických představ, úvah o poznání, používání unikátních materiálů a rozcviček pro rozvoj grafomotoriky, výtvarné a tvořivé práce, logopedická cvičení, cílená tělesná cvičení, balanční cvičení a pohybové hry, úkoly pro prostorovou orientaci, nácvik trpělivosti a paměti, smyslová cvičení, nácvik obratnosti a koordinace, relaxační prvky, interaktivní herna, speciální prvky pro jemnou motoriku, arteterapie, muzikoterapie, předčtenářská gramotnost, kooperativní práce aj.
- seznámení se školní aktovkou a jejím obsahem – Den s mojí aktovkou

2.1 Hypotézy

Na základě prostudování odborné literatury autorka stanovila tyto hypotézy:

1. Počet dětí s odkladem povinné školní docházky narůstá úměrně tomu, jak klesá úroveň školní zralosti a připravenosti.
2. Prevalence odkladů povinné školní docházky a nižší úroveň školní připravenosti a zralosti je u chlapců nežli u dívek.
3. Nejčastější příčinou odkladů povinné školní docházky jsou problémy v oblasti komunikační a jemné motoriky.
4. V porovnání rodičů dětí a předškolních pedagogů autorka předpokládá vyšší odborné znalosti a tudíž i % správného doporučení odkladů u pedagogů z MŠ.

2.2. Použité metody

Výzkum byl kvantitativní s využitím následujících technik:

- přímé pozorování dětí v posledním roce předškolní docházky
- přímé pozorování dětí u zápisu
- analýza výsledků předškolních činností dětí
- analýza výsledku zápisu
- analýza činnosti předškolního pedagoga v posledním roce před započítáním povinné školní docházky
- analýza činností pedagogů, kteří zaznamenávají do záznamového archu výsledky dítěte v jednotlivých sledovaných oblastech u zápisu
- analýza dokumentů MŠ Pastelka, Petříkov a ZŠ Velké Popovice v letech 2011-2015

2.3. Kazuistiky dětí

Kazuistika č. 1 – Denis

Osobní:

Chlapec narozen v březnu 2006, těhotenství probíhalo normálně, narozen v termínu s běžnou výškou a váhou, porod probíhal fyziologicky, poporodní průběh byl běžný, třetí den odcházel z porodnice do domácí péče.

Novorozenecké období proběhlo bez zvláštností, kojen byl pouze 2 měsíce, potom byl převeden na umělou stravu.

Byl často nemocen, zvláště trpěl na záněty horních cest dýchacích, laryngitidy, streptokokové tonsilitidy. Z tohoto důvodu léčen dlouhodobě léky na podporu imunity,

později i léky na alergie – byla zjištěna pylová alergie (trvá dosud). Vážněji nestonal, úrazy a operace neměl.

Psychomotorický vývoj byl lehce opožděný, první zpoždění se objevilo při nástupu tzv. pasení, pozdější byl též nástup přetáčení, lezení, sedu, stoje i chůze, která byla velmi dlouho nejistá. Později začínal i s osvojením jízdy na kole, lyžích, bruslích apod.

Vývoj řeči byl opožděný značně, v 1. roce nemluvil téměř vůbec, ve 3 letech byla slovní zásoba minimální, měl tzv. vlastní řeč.

Do MŠ nastoupil až ve 4 letech z kapacitních důvodů. Celý pobyt v MŠ provázely adaptační obtíže, sociální a emoční nezralost, problémy se samostatností a sebeobsluhou. Postupně se rozmluvil, mnohočetná dyslalie však způsobovala absolutní nepochopení kolektivem i personálem. V době standardního nástupu do školy vážla kromě komunikace i grafomotorika, správný úchop tužky, nezralá byla i kresba, předmatematické představy, čas – prostorová a pravo – levá orientace a jiné. OŠD doporučovala jak MŠ, tak dětský lékař, tak ZŠ i PPP. Odkladový rok chlapci velmi pomohl. Kromě logopedických potíží (přetrvala chybná výslovnost R a Ř) byly veškeré nezralosti a nepřipravenosti odstraněny. Na základní školu se adaptoval, požadavky prvního ročníku zvládl, prospěch je výborný, při výuce ČJ používá třídní učitelka individuální přístup (diktáty, čtení, recitace apod.)

Rodinná:

Chlapec je z úplné, spolupracující a fungující rodiny a žije na vesnici v rodinném domě se zahradou. Má dvě o rok starší sestry – dvojčata, docházející do jiné základní školy, zdravé, prospěchově výborné. Matka je vysokoškolsky vzdělaná, věk přibližně 40, zdravá, pracující jako ředitelka MŠ, otec je vyučený, zdravý, věk přibližně 55, opracující jako OSVČ v oblasti stavitelství. Rodiče jsou manželé. Chlapec má dvě babičky, dědečky nemá. Aktivní je pouze jedna babička. V rodině jsou i domácí zvířata. Chlapec má i dva nevlastní dospělé bratry z otcova prvního vztahu – sociálně velmi problémové, bohužel žijící ve stejném rodinném domě, avšak absolutně oddělené bytové jednotce. Rodina je finančně i sociálně na střední úrovni, chlapec má zajištěn i volný čas, nic zásadního mu nechybí. Je psychicky značně fixován na matku.

Psychologická:

Chlapec navštívil v rámci prvního ročníku ZŠ školní psycholožku PhDr. I. Míkovou. V rámci vyšetření nebylo shledáno nic, co by vyžadovala další odbornou nebo speciální péči či přístup. První vyšetření proběhlo v prvním pololetí 1. třídy, druhé vyšetření v závěru 1. třídy a další kontrolní vyšetření v pololetí 2. třídy. Dle závěrů těchto vyšetření je znatelný vývojový posun, nic nenaznačuje na přítomnost dys poruch a jiné potíže, celkově se potvrzuje spíše komplexní pomalejší dozrávání celé chlapcovy osobnosti avšak za existence poměrně vysokého IQ a přítomnosti nadprůměrných znalostí v ojedinelých oblastech (finanční gramotnost, digitální technologie apod.). Chlapcovo chování a jednání značně ovlivňuje extrovertní založení, dynamická a temperamentní osobnost, perfekcionismus, soutěživost, skutečnost, že je velmi ambiciózní a od narození se musí v životě prosazovat a soupeřit se dvě sestrami. Nesnáší neúspěch a prohru. Lépe si rozumí s dívkami a introvertními či submisivními hochy. Potíže má s chlapci dominantními a extrovertními. Nemá rád násilí a kolektivní sporty. Je individualista s vysokým stupněm trpělivosti, ovšem pouze v případě zaujetí problémem nebo úlohou.

Pedagogická:

První pedagogické vyšetření proběhlo v PPP Praha 5 - Hloubětín v rámci odkladového řízení. Chlapec byl shledán celkově školně nezralý a nepřipravený pro standardní nástup do ZŠ. Důvěrná zpráva z PPP nebyla MŠ předána v plném znění, pouze zmíněny nezralosti dotčené oblasti: celkově komunikační, grafomotorická, předmatematických představ a předčtenářské gramotnosti, orientace v prostoru i čase, pravo-levé orientace, udržení pozornosti a nedostatečné pracovně – volní složky, samostatnosti a emoční stability + sociální zralosti. Další pedagogické vyšetření již neproběhlo. MŠ potvrdila, že všechny jmenované oblasti byly v rámci odkladového roku uspokojivě dotaženy, logopedická péče pro špatnou výslovnost K, L, Di, Ti, Ni, C, S, Z, Č, Š, Ž, R a Ř napomohla odstranění všech potíží, zůstalo pouze R a Ř. Totéž potvrzuje i třídní učitelka chlapce v 1. a 2. třídě ZŠ a školní psycholog.

Speciálně-pedagogická: Nikdy neproběhla.

Dívka 6 let dosáhla v měsíci květnu školního roku předcházejícího zahájení povinné školní docházky. Nezralost nebyla sledována v žádné jiné, než v komunikační oblasti. U dívky byla rozsáhlá logopedická vada – opožděný vývoj řečových schopností, narušený v několika složkách řeči typu dyslalie, neumí vyslovovat sykavky: c, s, z, č, š, ž, písmena k, l, r, ř, a též má obtíže v měkčení. Dále byl u ní vyvinutý atopický ekzém značného rozsahu velmi výrazně reagující na psychické vypětí a stres. Spolupráce s rodinou byla obtížná, dívka je ve střídavé péči rodičů, většinou péči a potřebné saturují prarodiče, se kterými je dobrá spolupráce a komunikace. Odklad povinné školní docházky doporučovala mateřská škola, PPP i ZŠ.

Po uplynutí jednoho roku se ukázalo, že rozhodnutí bylo správné a věcné. Při důsledném dodržování doporučených metod práce a významné intenzitě logopedického tréninku setrvala pouze nedostatečnost u písmen: r a ř, tudíž se projevilo výrazné zlepšení. Roční odklad byl využit k systematické práci mnoha odborníků, kteří se podíleli na nápravě rozvoji řeči a celkové motivaci i psychologické podpoře dítěte (učitel MŠ, logoped, pediatr, psycholog).

Kazuistika č. 2 – Dominik I.

Chlapec 6 let dosáhl v měsíci dubnu školního roku předcházejícího zahájení povinné školní docházky. Chlapec pochází z rodiny, kdy je vychováván spolu se starším bratrem, který má jiného otce. Rodinné zázemí není příliš dobré, chlapec je spíše rozmazlován. Dítě je středem pozornosti celé rodiny, všichni mu splní, co mu na očích vidí, bohužel respektují i nerespektovatelné. Spolupráce s mateřskou školou byla uspokojivá. Chlapec byl negativistický, vzdorovitý, agresivní vůči kolektivu i personálu, výchovně i vzdělavatelně velmi komplikovaný a o školní práci nejevil zájem. Měl velké problémy s udržení pozornosti, pracovní-volní složkou a též logopedické problémy typu dyslalie. OŠD vyžadovala především matka, MŠ i ZŠ se spíše přikláněla k možnosti a potřebě běžného zahájení školní docházky a intenzivnější

přípravě v domácím prostředí. Konečný verdikt PPP byl zřejmě ovlivněn tlakem matky, tudíž byl kladný a děčko zůstalo v MŠ.

Již v průběhu září odkladového roku bylo patrné, že rozhodnutí nebylo správné. Logopedické potíže odezněly již v době hlavních prázdnin a chlapec se v kolektivu mladších dětí nudil, zlobil a jeho agresivita se zvyšovala. Bylo velmi obtížné ho zaujmout, motivovat, bylo zřejmé, že by potřeboval školní režim, kázeň a řád a též určitou škálu odměn i postihů, kterými škola disponuje lépe a ve větším množství nežli předškolní zařízení. Roční odklad tedy nebyl využit k systematické práci, nýbrž byl pouze prodlouženým pohodlím pro rodinu a zvýšenou zátěží pro mateřskou školu a především kolektiv mladších dětí.

Kazuistika č. 3– Adam

Chlapec 6 let dosáhl až v měsíci srpnu školního roku předcházejícího zahájení povinné školní docházky. Je vychováván ve velmi komplikovaném prostředí. Rodina je sociálně slabá, rodiče jsou závislí na alkoholu, část výchovy saturuje babička. S rodinou vázla komunikace, a to i z důvodu nízké inteligence a potíží s pochopením sdělovaného. V MŠ se projevoval konfliktně, a to jak vůči kolektivu dětí, tak vůči personálu, používal nadávky, prvky přejaté ze společnosti, ve které vyrůstá. Odklad školní docházky doporučila MŠ i PPP, která dokonce pojala podezření na potřebu zařazení do speciální školy, což se v rámci druhého a hloubkového testování nepotvrdilo. Rodiče odklad potvrdili po doporučení ZŠ u zápisu. Chlapec měl potíže ve všech oblastech školní zralosti, zaostalost, zvláště potom v oblasti komunikační, logopedickou vadu typu dyslalie a nedokázal udržet pozornost. Byl agresivní, vzdorovitý, negativistický, neuznával autoritu. Po impulsu MŠ, optometrickém screeningu a používání okluzoru prodělal i oční operaci.

Kazuistika č. 4 – Michal

Chlapec 6 let dosáhl v měsíci květnu školního roku předcházejícího zahájení povinné školní docházky. Je vychováván v harmonické a spolupracující rodině, s mladším bratrem. V MŠ se projevoval od počátku jako hraniční autistická osobnost, což významně zhoršovalo začlenění do kolektivu vrstevníků i práci pedagogů. V rámci screeningových šetření byla tato domněnka vyslovena i odborníky z oblasti pedagogicko-psychologické, konečné resumé z PPP toto však nepotvrdilo. Chlapec má encyklopedické znalosti o letectví, nebyl však schopen adaptace, kolektivní práce. Trval na dodržování rituálů, místa k sezení u stolku, vyžadoval stále shodnou barvu nápojů, bonbónů apod. Velmi neochotně přistupoval k práci, pokud to nebylo cokoliv, by měl zájem dělat. Odklad školní docházky doporučila MŠ i PPP, ZŠ a souhlasili i rodiče. Vyjma těchto specifických obtíží byl chlapec i velmi malého věku, měl logopedickou vadu, potíže s udržením pozornosti. Byl velmi často nemocen, a pokud vnitřně nesouhlasil s čímkoliv, byl schopen si navodit zvracení, což vše velmi komplikovalo. S využitím asistenta pedagoga rodiče nesouhlasili.

Po uplynutí jednoho roku se ukázalo, že rozhodnutí bylo správné a věcné. Při důsledném dodržování doporučených metod práce se projevilo výrazné zlepšení. Roční odklad byl využit k systematické práci mnoha odborníků, kteří se podíleli na nápravě rozvoje řeči a celkové motivaci i psychologické podpoře dítěte (učitel MŠ, logoped, pediatr, psycholog).

Kazuistika č. 5 – František

Chlapec 6 let dosáhl v měsíci březnu školního roku předcházejícího zahájení povinné školní docházky. Je vychováván v neúplné (matka a babička) a spolupracující rodině, sourozence nemá. Při nástupu do MŠ vůbec nekomunikoval a nemluvil, vydával pouze skřeky. V době zápisu do ZŠ byl velmi nezralý ve všech oblastech školní zralosti,

docházel na logopedickou péči, vyšetření zraku, sluchu, neurologická a další nepotvrdila jinou poruchu či onemocnění. Odklad školní docházky doporučila MŠ i PPP, ZŠ a souhlasili i rodiče. Chlapec je velmi často nemocen.

Po uplynutí jednoho roku se ukazuje, že rozhodnutí bylo správné a věcné. Při důsledném dodržování doporučených metod práce se projevilo výrazné zlepšení. Roční odklad byl využit k systematické práci mnoha odborníků, kteří se podíleli na nápravě rozvoje řeči a celkové motivaci i psychologické podpoře dítěte (učitel MŠ, logoped, pediatr, psycholog).

Posudek ohledně školní zralosti v pololetí odkladového šk. roku od MŠ vypadal následovně:

Pololetní zpráva o předškolní zralosti – volnočasový kroužek Předškolníček

František – čerpá odklad povinné školní docházky

narozen: březen 2008

- fyzický vývoj je odpovídající (tělesní ukazatelé, filipínská míra, dentice...)
- orientace v prostoru je bezpečná
- hygienické návyky, sebeobsluha a celková samostatnost je dostačující
- pravolevá orientace na těle i v prostoru a výrazy postihující prostor nejsou zcela osvojeny
- směrová orientace je v pořádku
- orientace v tělovém schématu je dobrá
- základní i rozšířenou škálu barev rozpozná bezpečně
- myšlenkové operace jsou v oblasti konkrétních představ
- hrubá motorika a obratnost jsou uspokojivé, též napodobování pohybů, koordinace, rychlé pohyby v rámci her a soutěží sportovnějšiho charakteru
- lateralita je jasně vyhraněná
- jemná motorika a grafomotorika zvláště není zcela uvolněná, spontánní úchop není perfektní, při opakované kontrole a instruktáži je opravován uspokojivě,

přetrvává však tuhost dominantní horní končetiny, pohyb nevychází volně z ramenního kloubu

- Jiráskův test - kresba postavy odpovídá stále mladšímu věku, významně se ovšem zlepšila, nápodoby písma a číslic lehce vážnou
- vystřihuje s mírnými obtížemi, vytrhává s mírnými obtížemi, modeluje a navléká dobře
- lehce vážne vizuomotorická koordinace, zrakové rozlišování je pomalejší avšak uspokojivé, sluchové rozlišování těž
- pracovně volní složka vážne, přetrvává motorický neklid, těkání pozornosti, velmi závislé od toho, s kým sedí u stolku...
- slova rytmitizuje správně, předčtenářská gramotnost je odpovídající
- předmatematické představy jsou uspokojivé, geometrické tvary zvládá, orientace v pojmech označujících délky, velikosti, množství apod. je dobrá
- řečová oblast je celkově odpovídající věku, stejně jako gestikulace, výslovnost, porozumění textu a větná skladba či paměť
- dramatizace nemá v oblibě
- skupinového řešení (kooperace) problému se účastní, komunikace v kolektivu je dobrá, přátelství navazuje normálně, akceptuje vrstevníky i personál, adaptace je zvládnutá, v emoční a sociální oblasti se jeví stabilní

Závěr: S ohledem na velké pokroky a další pozitivní vývojový předpoklad a též vyčerpání možnosti odkladu povinné školní docházky MŠ doporučuje nástup do školy. Pro období do 1. 9. 2015 doporučujeme pro domácí přípravu trénovat především pravolevou orientaci na těle, v prostoru. Dále podporovat jemnou motoriku, zařazovat stříhání papíru, vytrhávání, pracovní listy pro předškoláky s kontrolou správného grafomotorického úchopu. Též se snažit o podporu udržení záměrné pozornosti a rozvoj pracovně-volní složky při plnění úloh (prodlužování doby záměrné pozornosti).

Kazuistika č. 6 – Dominik II.

Chlapec 6 let dosáhl v měsíci květnu školního roku předcházejícího zahájení povinné školní docházky. Je vychováván v úplné a spolupracující rodině, sourozence má mladšího. Při nástupu do MŠ nezvládl adaptaci a rodiče jej po 2 měsících odhlásili z docházky. Až další školní rok, kdy opět absolvoval zápis, ve školce zůstal. Bylo znatelné, že přišel do MŠ až jako předškolák. Měl potíže se sebeobsluhou, grafomotorikou, například nůžkami vůbec nestříhal, nevytrhával, byl velmi psychicky nestabilní. Obrázky byly velmi vývojově nezralé. V době zápisu do ZŠ byl nezralý téměř ve všech oblastech školní zralosti, docházel na logopedickou péči. Odklad školní docházky doporučila MŠ i PPP, ZŠ a souhlasili i rodiče. Chlapec je velmi často nemocen.

Po uplynutí jednoho roku se ukazuje, že rozhodnutí bylo správné a věcné. Při důsledném dodržování doporučených metod práce se projevilo výrazné zlepšení. Roční odklad byl využit k systematické práci mnoha odborníků, kteří se podíleli na nápravě rozvoje řeči a celkové motivaci i psychologické podpoře dítěte (učitel MŠ, logoped, pediatr, psycholog).

Posudek ohledně školní zralosti v pololetí odkladového šk. roku od MŠ vypadal následovně:

Pololetní zpráva o předškolní zralosti – volnočasový kroužek Předškolníček

Dominik – čerpá doklad povinné školní docházky

narozen: květen 2008

- fyzický vývoj je odpovídající (tělesní ukazatelé, filipínská míra, dentice...)
- orientace v prostoru je bezpečná
- hygienické návyky, sebeobsluha a celková samostatnost je dostačující
- pravolevá orientace na těle i v prostoru a výrazy postihující prostor nejsou zcela osvojeny

- směrová orientace je v pořádku
- orientace v tělovém schématu je dobrá
- základní i rozšířenou škálu barev rozpozná bezpečně
- myšlenkové operace jsou v oblasti konkrétních představ
- hrubá motorika a obratnost je odpovídající
- lateralita je jasně vyhraněná
- jemná motorika a grafomotorika zvláště není zcela uvolněná, spontánní úchop není perfektní, při opakované kontrole a instruktáži je opravován uspokojivě, přetrvává však tuhost dominantní horní končetiny, pohyb nevychází volně z ramenního kloubu
- Jiráskův test - kresba postavy je pěkná, významně se zlepšila, nápodoby písma a číslic lehce vážnou
- vystřihuje s mírnými obtížemi, vytrhává s mírnými obtížemi, modeluje a navléká dobře
- lehce vážne vizuomotorická koordinace, zrakové rozlišování je pomalejší avšak uspokojivé, sluchové rozlišování též
- pracovně volní složka vážne, přetrvává motorický neklid, těkání pozornosti, upovídanost
- slova rytmitizuje správně
- předčtenářská gramotnost je odpovídající
- předmatematické představy jsou uspokojivé, geometrické tvary zvládá, orientace v pojmech označujících délky, velikosti, množství apod. je dobrá
- řečová oblast je celkově odpovídající věku, stejně jako gestikulace, výslovnost, porozumění textu a větná skladba či paměť
- dramatizace nemá příliš v oblibě
- skupinového řešení (kooperace) problému se účastní, komunikace v kolektivu je dobrá, přátelství navazuje normálně, akceptuje vrstevníky i personál, adaptace je zvládnutá, v emoční a sociální oblasti se jeví stabilní
- Závěr: S ohledem na velké pokroky a další pozitivní vývojový předpoklad a též vyčerpání možnosti odkladu povinné školní docházky MŠ doporučuje nástup do školy. Pro období do 1. 9. 2015 doporučujeme pro domácí přípravu trénovat především pravolevou orientaci na těle, v prostoru. Dále podporovat jemnou

motoriku, zařazovat stříhání papíru, vytrhávání, pracovní listy pro předškoláky s kontrolou správného grafomotorického úchopu. Též se snažit o podporu udržení záměrné pozornosti a rozvoj pracovní-volní složky při plnění úloh (prodlužování doby záměrné pozornosti), též se snažit potlačit neustálé nutkání komentovat vše a stále hovořit.

Kazuistika č. 7 – Johana

Dívka 6 let dosáhne v měsíci březnu školního roku předcházejícího zahájení povinné školní docházky. Je vychovávána v úplné a spolupracující rodině, sourozence má mladšího - sestru. Při nástupu do MŠ nekomunikuje a má nulovou slovní zásobu, velké potíže s adaptací a zvládnutím tempa, režimu. Začíná být sledována na foniatrické klinice – zrakový, sluchový, řečový screening, logopedická péče, neurologické konzultace, pravidelná spolupráce s psychologem a speciálními pedagogy. Maminka odmítá přestup do speciální MŠ a zařazení pomoci asistenta pedagoga. Stav se postupně normalizuje a lepší, následuje bohužel diagnostika epilepsie. Nyní je dívka v posledním roce předškolního vzdělávání, významně se neodlišuje od vrstevníků v kolektivu, bez potíží zvládá veškeré prvky pobytu i vzdělávání v MŠ, setrvává jen docházka k logopedovi, psychologovi, medikace epilepsie a potřeba mírnějšího tempa a dostatku spánku i celkově časových prostor. Dívka je v kolektivu přátelská a oblíbená, zvládá i volnočasové kroužky. Odklad

povinné školní docházky je doporučen všemi zúčastněnými a rodiči kvitován, předpoklad je takový, že po odkladovém roce bude schopna standardního nástupu do normální ZŠ a i s předpokladem úspěšného studia.

Věříme, že po uplynutí jednoho roku se ukáže, že rozhodnutí bylo správné a věcné. Domníváme se, že při důsledném dodržování doporučených metod práce se projeví další zlepšení. Roční odklad bude využit k systematické práci mnoha odborníků, kteří se budou podílet nejen na nápravě rozvoje řeči a zvětšení slovní zásoby, ale i celkové

motivaci a psychologické podpoře dítěte (učitel MŠ, logoped, pediatr, psycholog).
Dívka též bude zařazena do kroužku předškolní přípravy.

Kazuistika č. 8 – Matyáš

Chlapec 6 let dosáhne v měsíci dubnu školního roku předcházejícího zahájení povinné školní docházky. Je vychováván v úplně avšak zcela nespolupracující rodině, sourozence má staršího bratra. Rodina je sociálně slabší, inteligenčně na nižší úrovni. Babička se snaží situaci řešit. Chlapec se po celou dobu pobytu v MŠ projevuje nezrale ke svému věku. I nyní, v posledním roce před započítáním povinné školní docházky u něj přetrvává vysoká potřeba spontánní hry, vyhledává spíše menší a mladší kamarády, kresba je nízké úrovně, o školu nejví zájem. Je malého vzrůstu, dentice se nemění, má velké potíže s udržení pozornosti a je často nemocen. Dochází k logopedovi v rámci MŠ. MŠ doporučuje jednoznačně doklad povinné školní docházky, tento hlas není prozatím vyslyšen. Věříme, že po zápisu do ZŠ, která zaujme jednotné stanovisko, navštíví rodiče alespoň PPP pro konzultaci. V opačném případě je děcko ohroženo neúspěšným nástupem k základnímu vzdělávání, neúspěchem při plnění školních povinností a v extrémním případě i nutností navrácení do předškolního zařízení, čímž by jistě významně utrpěla psychika i sebevědomí dítěte.

Věříme, že pokud by byl chlapci udělen OŠD, ukázalo by se, že rozhodnutí bylo správné a věcné. Domníváme se, že při důsledném dodržování doporučených metod práce by se projevilo zlepšení. Roční odklad by byl využit k systematické práci mnoha odborníků, kteří by se podíleli nejen na nápravě rozvoje řeči, ale i celkové motivaci a psychologické podpoře dítěte (učitel MŠ, logoped, pediatr, psycholog).

Posudek ohledně školní zralosti v pololetí odkladového šk. roku od MŠ vypadal následovně:

Pololetní zpráva o předškolní zralosti – volnočasový kroužek Předškolníček .

narozen: duben 2009

- fyzický vývoj není zcela odpovídající (tělesní ukazatelé – menší vzrůst, filipínská míra - kratší, dentice – prozatím přetrvává mléčný chrup...)
- orientace v prostoru je bezpečná
- hygienické návyky, sebeobsluha a celková samostatnost je dostačující
- pravolevá orientace na těle i v prostoru a výrazy postihující prostor nejsou zcela osvojeny
- směrová orientace lehce vážne
- orientace v tělovém schématu lehce vážne
- základní barevnou škálu barev rozpozná bezpečně, rozšířenou a oblast odstínů ne zcela spolehlivě
- myšlenkové operace jsou pouze v oblasti konkrétních představ
- hrubá motorika je v pořádku, obratnost nevázne, ani napodobování pohybů, koordinace, rychlé pohyby v rámci her a soutěží sportovnějšího charakteru jsou dobré
- lateralita je jasně vyhraněná
- jemná motorika a grafomotorika zvláště není zcela uvolněná, spontánní úchop je sice dobrý, přetrvává však tuhost dominantní horní končetiny, pohyb nevychází volně z ramenního kloubu
- Jiráskův test - kresba postavy odpovídá mladšímu věku, nápodoby písma a číslic vážnou
- vystřihuje s obtížemi, vytrhává s obtížemi, modeluje a navléká uspokojivě
- vážne vizuomotorická koordinace, zrakové rozlišování je pomalejší, sluchové rozlišování též
- pracovně volní složka značně vážne, přetrvává významný motorický neklid, těkání pozornosti, potíže jsou též s trpělivostí, motivací
- slova rytmitizuje správně, předčtenářská gramotnost je snižená
- předmatematické představy jsou nedostačující, geometrické tvary nezvládá bezpečně, orientace v pojmech označujících délky, velikosti, množství apod. není zcela dobrá

- řečová oblast je celkově odpovídající věku, stejně jako gestikulace, výslovnost, vážne porozumění textu a větná skladba či paměť, dramatizace nemá v oblibě
- skupinového řešení (kooperace) problému se účastní, komunikace v kolektivu je dobrá, přátelství navazuje normálně, akceptuje vrstevníky i personál, adaptace je zvládnutá, v emoční a sociální oblasti se jeví stabilní, objevuje se vysoký stupeň a potřeba spontánní hry

Závěr: Zvláště s ohledem na porovnání úrovně školní zralosti se skupinou dalších 20 předškolních dětí – vrstevníků v kolektivu - se MŠ spíše přiklání k doporučení odkladu povinné školní docházky. V případě standardního nástupu do školy by bylo pro období do 1. 9. 2015 třeba se věnovat velmi intenzívně v rámci pravidelné domácí přípravy tréninku pravolevé orientace na těle, v prostoru, časoprostorové orientace. Dále podporovat hrubou motoriku i jemnou motoriku, zařazovat stříhání papíru, vytrhávání, kresbu a omalovávání, pracovní listy pro předškoláky s kontrolou správného grafomotorického úchopu, uvolňovací cviky. Též se snažit o podporu udržení záměrné pozornosti a rozvoj pracovně-volní složky při plnění úloh (prodlužování doby záměrné pozornosti), nácviku trpělivosti a motivačním činnostem. Pro další konzultace se případně obrátit na PPP v Praze – Hloubětíně.

Kazuistika č. 9 – Jakub

Chlapec 6 let dosáhne v měsíci dubnu školního roku předcházejícího zahájení povinné školní docházky. Je vychováván v úplné rodině, spolu se starším bratrem, který má jiného otce. Chlapec se po celou dobu pobytu v MŠ projevuje nezrale ke svému věku. I nyní, v posledním roce před započatím povinné školní docházky u něj přetrvává vysoká potřeba spontánní hry, vyhledává spíše menší a mladší kamarády, kresba je nízké úrovní, o školu nejeví zájem. Je malého vzrůstu, dentice se nemění, má velké potíže s udržením pozornosti a je často nemocen. Matka však již nyní dochází pravidelně do PPP z důvodu řešení nevyhraněné laterality apod. Dochází k logopedovi

v rámci MŠ. MŠ doporučuje jednoznačně doklad povinné školní docházky, tento hlas je rodiči v 100% vyslyšen. Věříme, že ZŠ zaujme shodné stanovisko.

Věříme, že po uplynutí jednoho roku se ukáže, že rozhodnutí bylo správné a věcné. Domníváme se, že při důsledném dodržování doporučených metod práce se projeví další zlepšení. Roční odklad bude využit k systematické práci mnoha odborníků, kteří se budou podílet nejen na nápravě rozvoje řeči, ale i celkové motivaci a psychologické podpoře dítěte (učitel MŠ, logoped, pediatr, psycholog). Chlapec bude též zařazen do kroužku předškolní přípravy.

Kazuistika č. 10 – Lucas

Chlapec 6 let dosáhne v měsíci červnu školního roku předcházejícího zahájení povinné školní docházky. Je vychováván v úplné rodině, spolu se starší sestrou. Chlapec se po celou dobu pobytu v MŠ projevuje nezrale ke svému věku. I nyní, v posledním roce před započítáním povinné školní docházky u něj přetrvává vysoká potřeba spontánní hry, vyhledává spíše menší a mladší kamarády, kresba je nízké úrovni, o školu nejeví zájem. Je menšího vzrůstu, dentice se nemění, má velké potíže s udržení pozornosti a je často nemocen. Též zde hraje roli bilingvidní situace v rodině – otec je Angličan. Matka si je situace vědoma, dochází k logopedovi v rámci MŠ. MŠ doporučuje jednoznačně doklad povinné školní docházky, tento hlas je rodiči ve 100% vyslyšen. Věříme, že ZŠ zaujme shodné stanovisko.

Věříme, že po uplynutí jednoho roku se ukáže, že rozhodnutí bylo správné a věcné. Domníváme se, že při důsledném dodržování doporučených metod práce se projeví další zlepšení. Roční odklad bude využit k systematické práci mnoha odborníků, kteří se budou podílet nejen na nápravě rozvoje řeči, ale i celkové motivaci a psychologické podpoře dítěte (učitel MŠ, logoped, pediatr, psycholog). Chlapec bude též zařazen do kroužku předškolní přípravy.

Kazuistika č. 11 – Artur (extrémní případ, bylo na něj upozorňováno)

Kazuistika vybraného dítěte mladšího školního věku z hlediska jeho osobnosti, chování, zájmů, vhodného pedagogického přístupu a metod

Chlapec dovršil 6 let v březnu školního roku předcházejícího zahájení povinné školní docházky. Bydlištěm byl na vesnici. Žil v úplné rodině, vychováván spolu s mladší sestrou. Otec je středoškolsky vzdělaný, matka také, matka byla t. č. v domácnosti na MD a otec zaměstnancem státní správy. Matka je Ukrajinka, dobře hovořící česky. Zdravotní stav: běžné dětské nemoci, vážněji nestonal, trpěl obezitou a enurézou. Chlapec nastoupil do MŠ ve 3 letech. Rodiče zamlčeli skutečnost, že stále nosí pleny a pomočuje se. V MŠ byl tento stav nepřijatelný, pomočování bylo vysokého stupně. MŠ tolerovala tento stav po dobu prvního školního roku. Neustále rodiče upozorňovala, intervenovala ve věci řešení. Poměrně neúspěšně. Až v 5 letech dosáhla ve spolupráci s OSPOD (OSPOD byl MŠ informován) úspěchu – chlapec byl vyšetřen na dětské nefrologii, diagnostikován dráždivý močový měchýř a řešeno konzervativní (režimová úprava) a medikamentózní léčbou. Chlapec dále trpěl obezitou, kterou se MŠ snažila korigovat výživovými opatřeními, ovšem opět za nespolupráce s rodinou, což se míjelo účinkem. Znovu až ve spolupráci s OSPOD, který byl MŠ informován (celkový stav výchovy a péče v rodině, nedostatečná hygiena, oblékání neodpovídajících velikostí oděvů....) došlo k návštěvě obezitologické a dietologické poradny, diabetologa a

celý stav komplexně řešen i v rodině – pravidelné kontroly OSPOD. Chlapec trpěl i poruchami chování, byl velmi agresivní ke svým vrstevníkům, vztekal se a trpěl negativismem, vůči personálu se choval hrubě a vulgárně. Tento problém byl také opakovaně řešen s rodiči na půdě MŠ v přítomnosti dalších členů personálu a posléze i na půdě zřizovatele na přání rodičů. Vše nakonec vyústilo v předčasné odhlášení z docházky do MŠ - v květnu, v posledním roce před započítáním povinné školní docházky, pro údajný psychický teror ze strany vedení MŠ. Posledním problémem, kde se snažila MŠ cokoli řešit, byla totiž školní nepřipravenost a nezralost. Toto tvrzení podpořila i PPP – pobočka ve Strančicích, kam rodiče došli na konzultační a screeningové šetření. Po celou dobu docházky do MŠ se chlapec jevil velmi nezralý.

Jak v oblasti hrubé, tak jemné či grafomotoriky, nezvládal orientaci v prostoru ani v čase, vázla zde i pravolevá orientace, komunikace a řeč. Po krátkou dobu docházel na logopedickou péči, ze které byl ovšem logopedkou vyloučen pro nulovou spolupráci. U chlapce byly nedostatečné i předmatematické představy, znalosti základní škály barev, nejevil zájem o knížky ani dětské časopisy, nezvládl dramatizovat, rytmizovat a nedokázal jakkoliv kolektivně spolupracovat. Veškeré kolektivní činnosti kazil úmyslným poškozováním výtvaru, strategie skupiny, agresí a útoky. Mezi dětmi neměl kamarády, kolektiv ho i přes snahy personálu vyčlenil. S ohledem na obezitu nebyl schopen sebeobsluhy, samostatnosti a vázla též hygiena. Byl velmi emočně i psychicky nestabilní a udržení pozornosti bylo téměř nulové. Jeho pobyt v MŠ standardního typu vyžadoval asistenta pedagoga, který by jej neustále, každou minutu přidržoval za jednu ruku a dohlížel na něj a jeho činy, neb jeho chování a stavy byly nevypočitatelné. Rodiče s tímto však nesouhlasili. Z těchto důvodů MŠ doporučovala odklad povinné školní docházky nebo nástup do nultého – přípravného ročníku ZŠ, kde chlapec splňoval i požadavek, že pochází ze sociálně slabší a menšinové vrstvy. Bohužel nic z toho nebylo vyslyšeno a i přes skutečnost, že MŠ, ZŠ a PPP odklad nebo přípravný ročník doporučovaly, chlapcovi rodiče si prosadili nástup do běžné ZŠ. Výsledek byl takový, že pro absolutní selhání na všech úrovních a nezvládnutí požadavků na výuku, přípravu, spolupráci, přizpůsobení se školnímu řádu, řádu školní družiny a ostatnímu byl po 3 týdnech z docházky vyloučen. Vzhledem k tomu, že situace v regionu je taková, že místa ve stáních MŠ nejsou, nemohl být přijat do žádné, státní MŠ v místě bydliště a je tudíž umístěn v soukromém hlídacím zařízení. Zde se tedy ukázalo, jak tristní může mít dopad nezodpovědnost, neobjektivnost, tvrdohlavost a neznalost rodičů na sebevědomí, psychiku a vývoj dítěte.

2.4. Závěry

Stanovené cíle se podařily splnit.

2.5. Hypotézy

Hypotéza 1

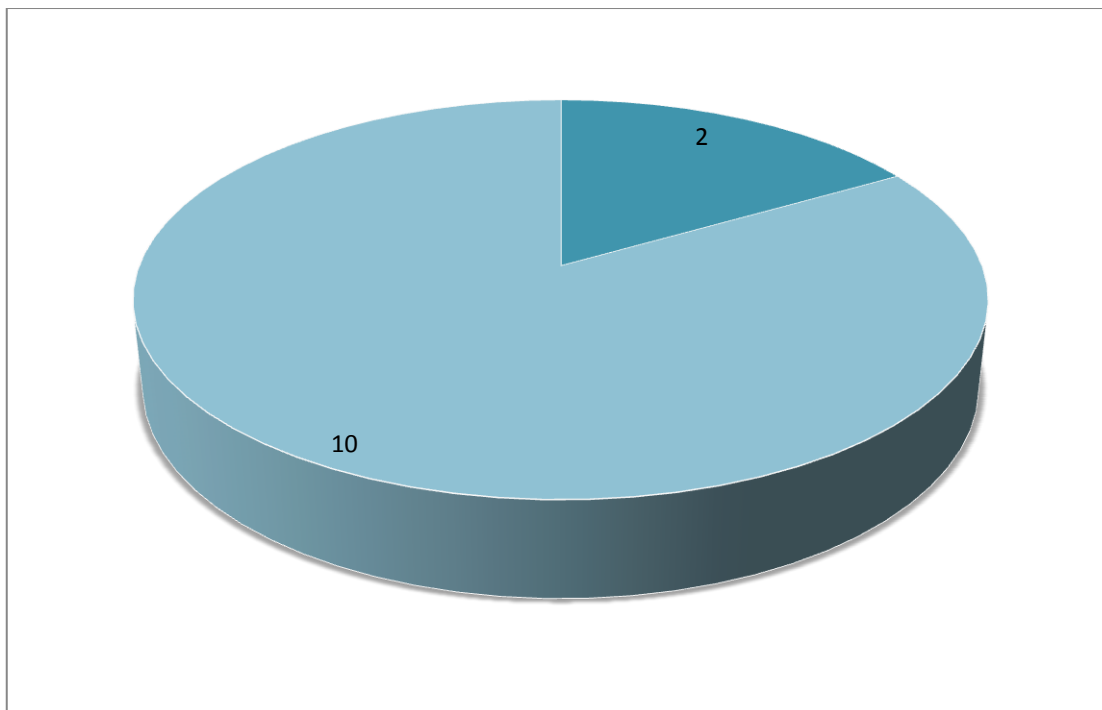
Počet dětí s odkladem povinné školní docházky skutečně roste úměrně tomu, jak klesá úroveň školní zralosti a připravenosti. Jako důvod bych uvedla především vysokou zaměstnanost rodičů, nedostatek nepracujících prarodičů a od toho se odvíjející nedostatek času pro školní přípravu a péči o děti v domácím prostředí a vlastní rodině, která je saturována hlídacími zařízeními a volnočasovými kroužky, které sice rozvíjejí řadu dovedností a schopností, nikoliv však oblasti nezbytné pro standardní nástup do základní školy. Také s přibývajícím počtem obyvatel na venkově a růstem výstavby v rámci územního plánování obcí se každoročně zvyšuje počet tzv. odkladových dětí.

Hypotéza 2

Byla též potvrzena prevalence odkladů povinné školní docházky a nižší úroveň školní připravenosti a zralosti u chlapců.

Graf č. 1.

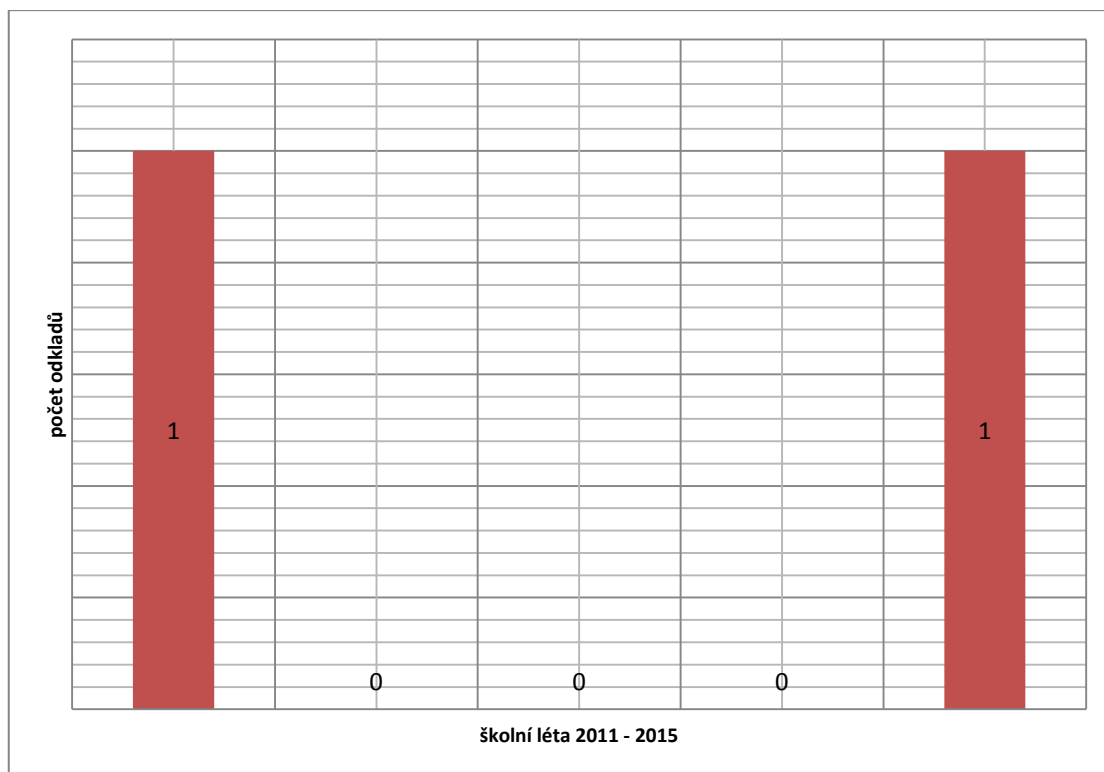
Poměr odkladů školní docházky ve sledované MŠ mezi chlapci (10) a dívkami (2)

Z grafu vyplývá, že ve sledované MŠ převažuje udělení odkladu povinné školní docházky chlapcům.

Graf č. 2.

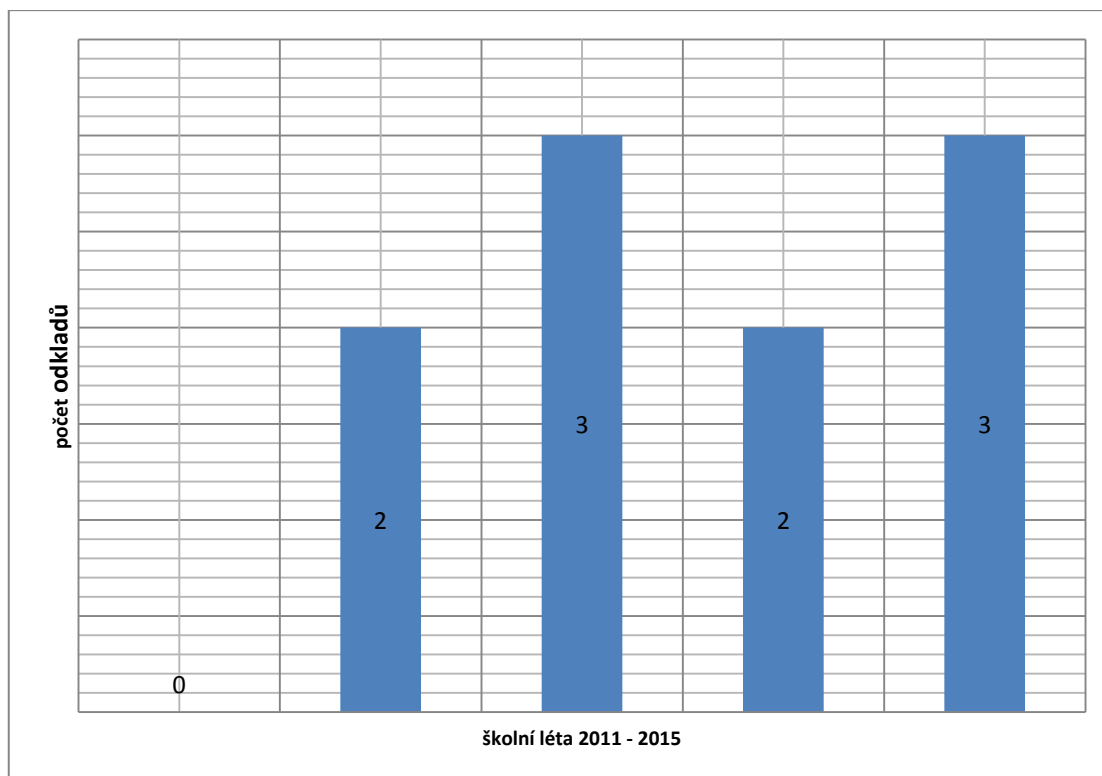
Odklady povinné školní docházky ve sledované MŠ - dívky v letech 2011 – 2015

Z grafu vyplývá, že počet udělených odkladů povinné školní docházky dívkám, ve sledované MŠ od roku 2011 do roku 2015, má poměrně stagnující tendenci.

Graf č. 3.

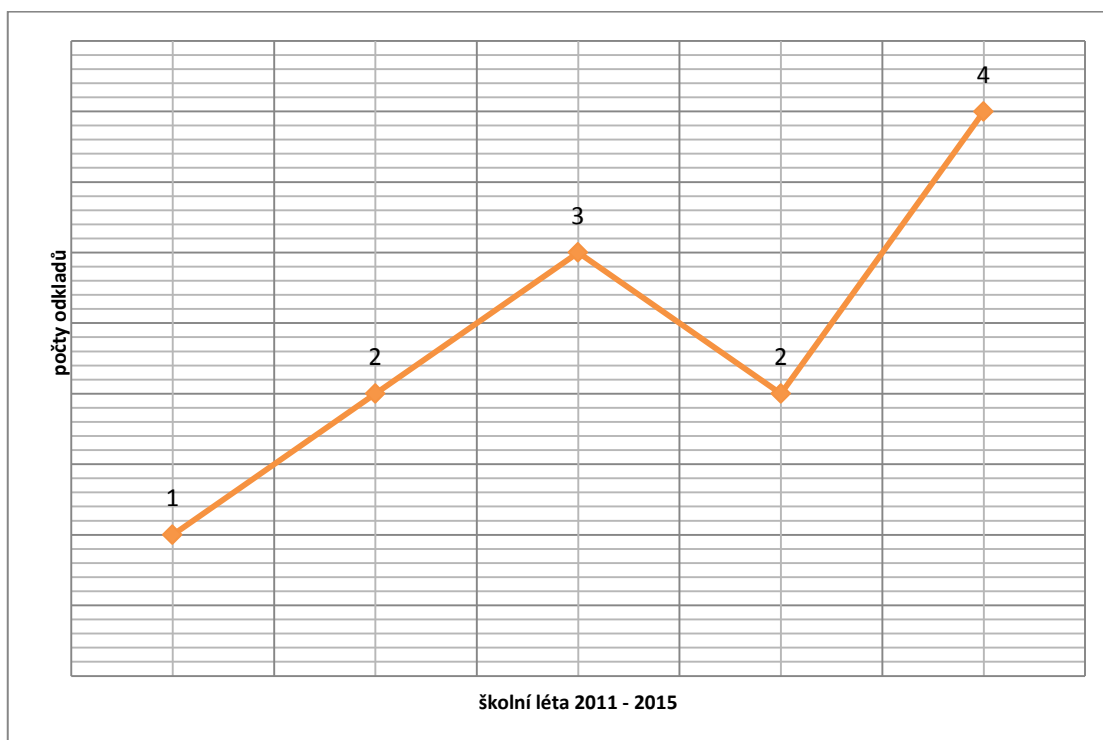
Odklady povinné školní docházky ve sledované MŠ - chlapci v letech 2011 -2015

Z grafu vyplývá, že na rozdíl od dívek má počet udělených odkladů povinné školní docházky chlapcům, ve sledované MŠ od roku 2011 do roku 2015, spíše progredující charakter.

Graf č. 4.

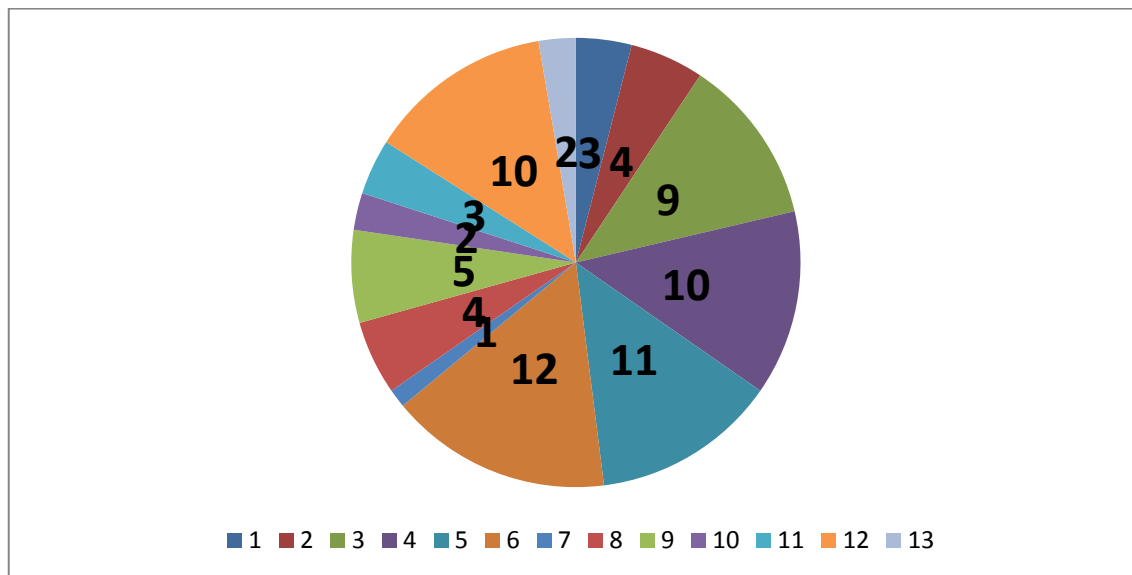
Vývoj odkladů povinné školní docházky ve sledované MŠ v letech 2011 - 2015

Z grafu vyplývá, že celkový počet udělených odkladů povinné školní docházky se ve sledované MŠ od roku 2011 do roku 2015 zvyšuje.

Graf č. 5.

Početní výskyt znaků školní nezralosti ve sledovaném souboru

Legenda:

1. fyzický vývoj
2. hrubá motorika
3. časově-prostorová orientace
4. pravo-levá orientace
5. jemná motorika a grafomotorika
6. komunikace a řeč
7. barvy a rytmičtá
8. předmatematické představy
9. předčtenářská gramotnost
10. samostatnost a sebeobsluha
11. emoční vývoj a psychická stabilita
12. pracovně-volní složka, pozornost a její udržení schopnost kooperace

Graf ukazuje výskyt jednotlivých znaků školní nezralosti. Znáznorňuje, že nejčastějšími znaky školní nezralosti jsou: nedostatečná samostatnost a sebeobsluha, potíže v oblasti předčtenářské gramotnosti, nedozrálý emoční vývoj a psychická labilita, nedostačující pracovní-volní složka při plnění úloh, problémy s udržením pozornosti a neschopnost kooperace.

Hypotéza 3

Tato hypotéza se potvrdila jen částečně, logopedické a komunikační obtíže jsou nejčastějším důvodem OŠD, nedostačující a neuvolněná jemná motorika nikoliv, vyskytuje se však spolu s nezralou pravo-levou orientací a poruchami pracovní-volní složky či udržením pozornosti na druhém místě.

Hypotéza 4

V porovnání rodičů dětí a předškolních pedagogů je opravdu jednoznačná vyšší odborná znalost a tudíž i vyšší procento správného doporučení OŠD u pedagogů z MŠ, což se projevilo především v rámci vzájemných rozhovorů a také faktem že všechny OŠD doporučené MŠ byly též doporučeny i PPP a obráceně i nedoporučené MŠ byly těmi, které ani PPP nedoporučila nebo si vyžádala více diagnostických sezení. Ve velkém procentu se též shodoval názor MŠ a ZŠ.

3. Charakteristika místa šetření - ZŠ Velké Popovice

Základní škola se nachází ve Velkých Popovicích, okres Praha – východ, je to úplná škola s 1. – 9. ročníkem. Budova základní školy není nejnovější, ale postupně se modernizuje. Kapacita školy je 435 žáků, v současné době je škola naplněna a zřizovatel opět žádá o navýšení kapacity pro další školní rok. Základní škola je spádová, školu navštěvují děti z blízkého okolí (obcí: Kunice, Vidovice, Petříkov, Brtnice, Dolní a Horní Lomnice atd.). Personální obsazení školy: pedagogové a provozní pracovníci. V současné době je ředitelem školy Mgr. Milan Čásenský. Škola má svého školního psychologa.

Zřizovatelem školy je obec Velké Popovice.

Škola ve své činnosti spolupracuje se školskou radou, obecním úřadem, základní uměleckou školou, knihovnou a místní TJ. Informace o dění školy jsou zveřejňovány na webových stránkách a v obecním listě.

V současné době poskytuje škola základní vzdělávání žákům podle ŠVP pro základní vzdělávání: Škola v pohodě. Školní vzdělávací program se zaměřuje zejména naplňováním cílů stanovených rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání.

Základní škola spolupracuje s mateřskými školami v okolí. Spolupracují v oblasti školní zralosti a připravenosti budoucích školáků. Předávají si informace a společně navrhují řešení. Společně se děti z obou institucí navštěvují a spolupracují spolu na různých projektech.

Začátkem ledna, ještě před termínem zápisu do 1. třídy, se koná informativní schůzka pro rodiče budoucích prvňáčků ve všech mateřských školkách, ze kterých přicházejí předškoláci k zápisu do zdejší školy. Účastní se jí psycholožka základní školy, zástupkyně ředitele a budoucí učitelka 1. třídy. Rodičům předškoláků prezentují základní školu a informují o termínech a průběhu zápisu. Poradí jim, jaké doklady vzít s sebou i jak usnadnit dětem nástup do školy a zodpoví jejich dotazy. Rodiče budoucích

prvňáčků jsou poučeni o tom, co všechno by mělo dítě zvládnout před nástupem do první třídy. Individuální dotazy bývají zodpovídány v rámci diskuze.

3.1. Průběh zápisu do školy na ZŠ ve Velkých Popovicích

Zákonný zástupce přichází s dítětem, které splňuje požadavky dle zákona, k zápisu. Zákonní zástupci jsou povinni předložit občanský průkaz a rodný list dítěte. Součástí zápisu jsou nezbytné administrativní kroky, a to vyplnění žádosti o přijetí, vyplnění zápisového listu.

Druhá část zápisu se odehrává s předškolákem bez zákonných zástupců. Tato základní škola pojala organizaci celého řízení formou pohádky, tématem pro školní rok 2014 / 2015 byla pohádka: O pejskovi a kočičce, pro rok 2015 / 2016 to byla pohádka: Křemílek a Vochomůrka. Tematické pohádkové postavy společně s učitelkami provedou děti celým zápisem. Děti tak bez stresu, formou hry a často i nevědomky plní různé úkoly a tím jsou současně přezkušovány v potřebných oblastech školní zralosti a připravenosti: prostorová a časová orientace, pravo-levá orientace, předmatematické představy, sociální, řečové a komunikační dovednosti, kresba postavy, grafomotorika, poznávání barev, čtení z obrázku, reprodukce básničky nebo písničky atd.

Po splnění zápisu jsou rodiče seznámeni s výsledkem. Jsou informováni o slabých i silných stránkách dítěte. V případě nutnosti jsou navrhovány rodičům další kroky jako například: návštěva psychologa, logopeda, PPP aj. Pokud jsou obtíže závažnějšího charakteru, je již u zápisu navrhován odklad povinné školní docházky o jeden rok. Bohužel je jen na rodičích, jak zvaží tyto skutečnosti.

Nakonec při odchodu děti dostávají malý dárek, upomínkový list a kytičku jako památku na jejich první velkou zkoušku – zápis do školy.

3.2. Výzkumné otázky

Autorka se pokusila zmapovat problematiku odkladů povinné školní docházky na ZŠ ve Velkých Popovicích.

Pro výzkum si stanovila tyto otázky:

1. V čem nejčastěji děti chybují u zápisu?
2. Jaká je četnost odkladů ve sledované škole v období 2011 – 2015?
3. Komu je častěji odklad doporučován – chlapcům nebo dívkám

Tab. č. 2.

Počet doporučení odkladů povinné školní docházky při zápisu na ZŠ Velké Popovice ve sledovaném období: 2011 – 2015

Zápis pro školní rok	Počet dětí u zápisu	Doporučený odklad		Úspěšné zvládnutí zápisu	Počet odkladů
		Dívky	Chlapci		
2010/2011	72	1	5	66	6
2011/2012	83	2	8	73	10
2012/2013	89	4	12	73	16
2013/2014	91	6	13	72	19
2014/2015	65	9	6	50	15

U zápisu ve školním roce 2014/2015 bylo méně dětí, a to z důvodu znovuotevření základní školy Kunice, tudíž děti z některých okolních vesnic absolvovaly zápis tam, je to jejich spádová škola. Jednalo se asi o 38 dětí.

Tabulka ukazuje počet doporučených odkladů povinné školní docházky při zápisu ve sledované ZŠ za období 2011 – 2015.

Tab. č. 3

Problémové oblasti u dětí při zápisu ve sledované ZŠ

Sledované oblasti	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Grafomotorika	14	9	5	12	5
Komunikační schopnost	12	10	7	11	7
Sociální oblast	1	0	0	0	0
Předmatické představy	2	0	4	5	1
Pozornost	0	4	5	2	5
Práceschopnost	2	6	3	7	2
Dějová posloupnost	1	0	3	0	0
Zrakové vnímání	0	1	1	2	0
Prostorová orientace	5	4	7	2	3
Logopedické vady	8	5	7	9	7

Tabulka ukazuje početní evidenci jednotlivých problémových oblastí školní nezralosti detekovaných komisemi při zápisech do sledované ZŠ, a to v období 2010 – 2015.

.

3.3. Hypotézy

Hypotéza 1

Ve Velkých Popovicích děti nejčastěji chybují u zápisu v těchto oblastech: v oblasti řečové komunikace, děti mají často logopedickou vadu, v oblastech grafomotoriky.

Hypotéza 2

Odklady povinné školní docházky se na sledované škole a ve sledovaném období pomalu zvyšují, jsou častější než v minulosti.

Hypotéza 3

Ve sledovaném období na škole bylo zjištěno, že nejčastěji se navrhuje odklad povinné školní docházky chlapcům.

4. Doporučení pro pedagogickou praxi

Snaha o osvětu rodičů, neboť jedním z nejdůležitějších činitelů v problematice OŠD je vnímavý a osvícený rodič, který se svému dítěti nejen po všech stránkách věnuje a pozitivně jej ovlivňuje, ale zároveň dítě nepřetěžuje a objektivně i zodpovědně zhodnotí skutečnost. Nezastupitelnou roli má potom i kvalitní předškolní vzdělávání, neboť děti v předškolních zařízeních tráví většinu svého aktivního denního času.

Zde lze potom doporučit:

- DVPP v oblasti školní připravenosti a zralosti
- spolupráci MŠ se speciálními pedagogy a odborníky z oblastí logopedie, grafomotoriky aj.
- spolupráci s PPP, ZŠ
- intenzivní předškolní přípravu nad rámec standardních vzdělávacích bloků v rámci TVP a individuální plány pro odkladové děti
- stmelení a spolupráci s rodiči dětí v rámci projektů a dalších akcí
- dostupnost dostatku odborných tematických materiálů a jejich zpřístupnění rodičům...

ZÁVĚR

Platí, že stejně tak jako pro dospělého jedince, je i pro dítě v jakémkoliv věku tzv. nová věc určitou nejistotou a krokem do neznáma. O zápisu k základnímu vzdělávání a vlastní povinné školní docházce – tedy nástupem do 1. třídy to platí dvojnásob.

I přesto, že pedagogové mateřských škol, odkud děti odcházejí, pracovníci poraden, rodiče i personál základních škol si přeje, aby tento mezník v životě dítěte byl co nejpříjemnější, radostný a úspěšný, není tomu vždycky tak. Někdy bohužel nastává situace, kdy není objektivně a zodpovědně zhodnocena školní připravenost a zralost dítěte, není nebo naopak je zbytečně udělen odklad povinné školní docházky a tím nastartován více či méně komplikovaný průběh dalšího života člověka, tak jak bylo ukázáno i ve dvou případech z našeho sledovaného souboru (Dominik č. 1 a Artur).

Právě této problematice se autorka ve své diplomové práci věnuje. V teoretické části vychází z literatury známých autorů.

Výsledky ukázaly, že u některých dětí je udělení školního odkladu velmi přínosné. Rok času umožní dozrání CNS, zlepšení komunikačních i motorických dovedností. Lze říci, že výsledky potvrzují plošně známá fakta. Potvrdila se skutečnost, že nejoptimálnější je spolupráce předškolního zařízení, základní školy, rodiny a dalších specialistů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BARTOŇOVÁ, M, *Kapitoly se specifických poruch učení*, 1. vyd., Brno: Masarykova univerzita, 2007, ISBN: 978-80-210-361-0.

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V., *Diagnostika dítěte předškolního věku*, 1. vyd. , Brno: Computer Press, a.s., 2007, ISBN: 978-80-251-1829-0.

BUDÍKOVÁ, J., KRUŠINOVÁ, P., KUNCOVÁ, P., *Je vaše dítě připraveno do první třídy?* Brno: Computer Press, a.s., 2004, ISBN: 80-722-.6637-3.

ČAČKA, O., *Psychologie duševního vývoje dětí*, 1. vyd., Brno: Doplněk, 2009, ISBN: 1081-171-2000.

ČÁP, J., MAREŠ J., *Psychologie pro učitele*, 1. vyd., Praha: Portál, 2007, ISBN: 978 – 80- 7367-273-7.

ČASOPIS: *Poradce ředitelky MŠ*, nakladatelství Futurum s.r.o.

DITTRICH, P., *Pedagogicko-psychologická diagnostika*, 1. vyd., Jinočany, HaH, 1992, ISBN: 8085467690.

HELUS, Z., *Dítě v osobnostním pojetí: Obrat k dítěti jako výzva a úkol pro vychovatele a rodiče*, 2. vyd., Praha: Portál, 2009, ISBN: 978-80-7367-628-5.

HORKÁ, H., SYSLOVÁ, Z., *Studie k předškolní pedagogice*, MUB, 2011, ISBN:978-80-210-5467-7.

JUCOVIČOVÁ, D., ŽÁČKOVÁ, H., *Děti s odkladem školní docházky a jejich úspěšný start ve škole*, Praha: Portál, 2007, ISBN: 978-80-903869-3-8.

KLENKOVÁ, J., KOLBÁBKOVÁ, H. , *Diagnostika předškoláka – správný vývoj řeči dítěte*, Brno: MC nakladatelství, 2005.

KLENKOVÁ, J., *Logopedie*, Praha: Grada, 2006, ISBN: 80-247-1110-9.

KLÉGROVÁ, J., *Máme doma prvňáčka*, Praha: Mladá fronta, 2003, ISBN: 80-204-1020-1.

- KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B., *Předškolní a primární pedagogika. Předškolná a elementární pedagogika*, 1. vyd. Praha: Portál, 2001, ISBN: 80-7178-585-7.
- KLÍMA, P., *Nový zákon posílil poradnám kompetence*, Rodina a škola, 2007, roč. 54. ISSN: 0035-7766.
- KOŤÁTKOVÁ, S., *Dítě a mateřská škola*, 1.vyd., Grada: Publishing, 2008, ISBN: 978-80-247-1568-1.
- KROPÁČKOVÁ, J., *Budeme mít prvňáčka*, 1. vyd., Praha: Portál, 2008, ISBN: 978-80-7367-359-8.
- KUTÁLKOVÁ, D., *Jak připravit dítě na 1. Třídu*, Praha: Grada, 2005, ISBN: 80-247-0855-8.
- LANGMEIER, J., KREJČÍKOVÁ, D., *Vývojová psychologie*, 1. vyd. Praha: Grada, 1998, ISBN: 80-7169-195.
- MATĚJČEK, Z., *Praxe dětského psychologického poradenství*, Praha: Portál, 2011, ISBN: 978-80-7367-883-8.
- MERTIN, V., GILLERNOVÁ, I., *Psychologie pro učitelky mateřské školy*, 2. vyd., Praha: Portál, 2010, ISBN: 978-80-7367-627-8.
- MERTIN, V. , *Psychologická vyšetření a škola*, Informatorium, 3-8, 2006, č.5., ISSN: 1210-7506.
- MIKULENKOVÁ, H., MALÝ R., *Příručka k vyučování čtení a psaní a literatury v prvním ročníku ZŠ*, Praha: Prodos, 2004, ISBN: 80-7230-135-7.
- MONATOVÁ, L., *Speciálně pedagogická diagnostika z hlediska vývoje dětí*, Brno: Paido, 2000, ISBN: 80-85931-86-9.
- OPAŘILOVÁ, D., *Metody práce u jedinců s postižením*, 1. vyd., Sursum, 2005, ISBN: 80-210-3819-5.
- PETRÁČKOVÁ, V., KRAUS, J., *Akademický slovník cizích slov*, Praha: Academia, 2001, ISBN: 80-200-0607-9.

POKORNÁ, V., *Rozvoj vnímání a poznávání*, Praha: Portál, 2011, ISBN: 978-80-7367-794-7.

PŘINOSILOVÁ, D., *Diagnostika ve speciální pedagogice*, 2. vyd., Brno: Paido, 2007, ISBN: 978-80-7315-157-7.

ŘÍČAN, P., KREJČIKOVÁ, D., *Dětská klinická psychologie*, 4. vyd., Praha: Grada, 2006, ISBN: 8024710498.

SMOLÍKOVÁ, K., a kol., *Pedagogické hodnocení v pojetí RVP PV*, Praha: VUP, 2007, ISBN: 978-80-87000-10-6.

ŠIKULOVÁ, R. a kol., *Kapitoly z předškolní pedagogiky*, 2. vyd., UJEP, 2006, ISBN: 8070448253.

ŠIMURDOVÁ, J., Budoucí prvňáčci si hrály na školu, *Rodina a škola*, 2007, roč.53, ISSN: 0035-7766.

VÁGNEROVÁ, M., *Vývojová psychologie*, Praha: Portál, 2000, ISBN: 8024609568.

ZÁHOROVÁ, Z., *Než půjdu do školy*, *Rodina a škola*, 2004, roč.52., ISSN: 0035-7766.

ZELINKOVÁ, O., *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací plán*, Praha: Portál, 2011, ISBN: 978-80-262-0044-4.

ZELINKOVÁ, O., *Poruchy učení*, Praha: Portál, 2000, ISBN: 80-7178-481-8.

ŽÁČKOVÁ, H., JUCOVIČOVÁ, D., *Děti s odkladem školní docházky a jejich úspěšný start ve škole*, 5. vyd., Praha: D+H, 2008, ISBN: 978-80-903869-3-8.

Seznam použitých internetových zdrojů

MŠMT – *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [on line] , 2014, [2014- 10-12]. Dostupné na <http://www.msmt.cz/vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani>.

MŠMT – *Zápisy do 1. Ročníků ZŠ* [on line], 2010 -3 , [2014- 10-12]. Dostupné na :
<http://www.msmt.cz/statistika/skolstvi/zapisy-do-1-rocniku-zakladnich-skol>.

MŠMT – *Povinnost školní docházky*, Plnění povinnosti školní docházky, Dostupné na:
<http://www.msmt.cz/dokumenty/uplne-zneni-zakona-c.561-2004-sb>.

RVP – *Odklady školní docházky* [on line], 2015, [2014- 10-12]. Dostupné na:
<http://clanky.rvp.cz/clanek/o/p9883/ODKLADY-POVINNE-SKOLNI-DOCHAZKY.html/>.

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1: Rozdíl v chování dětí rozdílného věku – 1. třída

Tabulka 2: Počet odkladů povinné školní docházky ve sledované ZŠ

Tabulka 3: Problémové oblasti při zápisu na sledované ZŠ

Seznam grafů

Graf 1: Počet odkladů povinné školní docházky ve sledované MŠ

Graf 2: Odklady povinné školní docházky ve sledované MŠ – dívky

Graf 3: Odklady povinné školní docházky ve sledované MŠ- chlapci

Graf 4: Vývoj odkladů povinné školní docházky ve sledované MŠ v letech 2011-2015

Graf 5: Početní výskyt znaků školní nezralosti ve sledovaném souboru – MŠ

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Diagnostický list pro MŠ

Příloha B – Záznamové listy pro MŠ

Příloha C - Záznamové listy pro MŠ

Příloha D – Záznamové listy pro MŠ

Příloha E – Kuliferda : záznamový arch I.

Příloha F- Kuliferda: záznamový arch II.

Příloha G - Jiráskův test (Dominik)

Příloha H – Jiráskův test (Matyáš)

Příloha CH – Jiráskův test (Eliška)

Příloha I – Zápisový arch k zápisu na ZŠ

Příloha A – Diagnostický list

DIAGNOSTICKÝ LIST

Jméno a příjmení dítěte:

.....
.....

Dominantní končetina:

Fyzický vývoj a oblast biologická:

Jistý stoj na jedné noze bez vychylek těla datum:

Jisté chytání míče datum:

Schopnost běhu: datum:

Schopnost chůze po schodech nahoru i dolů se střídáním nohou datum:

Bezpečná orientace v prostoru (třída, umývárna, toalety, pomůcky, hračky, šatna, budova) datum:

Koordinace dominantní ruka – špička nosu za zrakové kontroly datum:

pravolevá orientace – ruce datum:

pravolevá orientace na těle (pravá ruka na levé ucho apod.) datum:

pravolevá orientace v prostoru, na stole datum:

směrová orientace (nahore, dole, pod, nad, za, před, vedle, mezi, uprostřed, apod.) datum:

stříhání nůžkami datum:

vytrhávání papíru datum:

modelování datum:

správné držení tužky datum:

orientace v tělovém schématu datum:

Řeč / komunikace / jazyk:

gestikulace datum:

naslouchání – adekvátní odpověď datum:

správná výslovnost, případně, které hlásky neumí datum:

umí hovořit na dané téma (domov, rodina) datum:

věty a větná skladba – používá datum:

porozumění textu – otázky na pohádkový děj apod. datum:

hraní role, dramatizace datum:

udržení pozornosti datum:

vytleská slabiky datum:

zvládne puzzle, pexeso datum:

paměť – říkanky, písničky datum:

Kognitivní vývoj / rozvoj a učení:

základní škála barev datum:

rozšiřující škála barev datum:

základní 4 geometrické tvary – pozná i na předmětech, obrázcích datum:

rozpoznání velikosti – (menší, větší, kratší, delší, těžší, lehčí, dlouho, krátce, denní doby, tvaru) datum:

početní představy, počítání do 5, posléze 10 datum: datum:

skupinové řešení problému datum:

Sociální vývoj / oblast psychologická

spolupráce a navázání kontaktu, přátelství datum:

schopnost podřídít se a uznat autoritu datum:

akceptace kamarádů a personálu datum:

zvládnutí odloučení od rodiče bez adaptačních potíží datum:

samostatnost a sebeobsluha na WC datum:

samostatnost a sebeobsluha při stravování datum:

samostatnost a sebeobsluha při oblékání a obouvání datum:

napiše alespoň svoje jméno nebo 5 písmen, pár číslic datum:

přečte alespoň svoje jméno, pár písmen nebo číslic datum:

umí držet a používat příbor datum:

pomáhá s úklidem, zvládne drobné pomocné práce datum:

Emoční vývoj

vyjadřování emocí (smích, pláč) datum:

zapojení do společných aktivit datum:

má rádo humor datum:

má zájem o knížky datum:

emoční stabilita – neječí, nevzteká se, neválí se po zemi datum:

Vyplňuje učitelka:

.....
.....

Kresby:

Pravidelné – cca 1 – 2x ve školním roce, zakládat s datem!!!, popsat vývoj!!!

1. lidská postava

2. námětová kresba – vždy stejná (např. dům a slunce, strom a dům)

3. kresba základních 4 geometrických tvarů – trojúhelník, čtverec, obdélník a kruh

Příloha B – Záznamové listy

ZÁZNAMY O VÝVOJI DÍTĚTE

Spíše nerozvinuté - podprůměr ! riziko			Schopnosti x nehodnoceno	Spíše rozvinuté + průměr * nadprůměr		
měsíc	měsíc	měsíc	Biologická oblast	měsíc	měsíc	měsíc
			Koordinace pohybu, motorika			
			Jemná motorika			
			Hygienické návyky			
			Sebeobsluha			
			Úroveň výtvarného projevu			
			Orientace v tělním schématu			
			Grafomotorika			
			Koordinace ruka - oko			
			Přiměřené pracovní tempo			
			Schopnost postarat se o své věci			
Poznámky						

OSOBNÍ LIST DÍTĚTE

Jméno dítěte:				
Datum narození:				
Telefon matka:				
Telefon otec:				
Věková skupina:	3-4 roky	4-5 let	5-6 let	6-7 let (OPŠD)
Laterální:	pravák	levák	nevyhraněná	
Správný úchop psacího náčiní:	ano		ne	
Vady řeči:	L S C Z Š Č Ž R Ř jiné			
Stravovací zvláštnosti:				

Příloha C – záznamové listy

Další záznamy:

Spíše nerozvinuté — podprůměr ! riziko			Schopnosti x nehodnoceno	Spíše rozvinuté + průměr ● nadprůměr		
měsíc	měsíc	měsíc		měsíc	měsíc	měsíc
			Řečový rozvoj a mluvní projev			
			Slovní zásoba			
			Gramatická správnost řeči			
			Samostatný mluvní projev			
			Schopnost vést rozhovor			
			Sdílování svých pocitů, zážitků			
			Schopnost reprodukce			
Poznámky						

Spíše nerozvinuté — podprůměr ! riziko			Schopnosti x nehodnoceno	Spíše rozvinuté + průměr ● nadprůměr		
měsíc	měsíc	měsíc		měsíc	měsíc	měsíc
			Poznávací schopnosti a psychické funkce			
			Zrakové rozlišování			
			Sluchové rozlišování			
			Prostorová orientace, pojmy			
			Paměť			
			Porozumění řeči			
			Záměrná pozornost a soustředěnost			
			Tvořivost, fantazie			
			Orientace v čase			
			Postup podle instrukcí			
			Třídění, uspořádání			
			Schopnost řešit problémy			
			Pravolevá orientace			
			Chápání symbolů (písmen, čísel)			
Poznámky						

Příloha D – záznamové listy

Spíše nerozvinuté – podprůměr ↓ riziko			Schopnosti x nehodnoceno	Spíše rozvinuté + průměr ● nadprůměr		
měsíc	měsíc	měsíc		měsíc	měsíc	měsíc
			Sociální oblast			
			Komunikace s vrstevníky			
			Komunikace s dospělými			
			Schopnost začlenit se do skupiny			
			Schopnost spolupráce			
			Společenské návyky			
			Ohleduplnost a tolerance			
			Schopnost fikt „ne“			
			Schopnost řešit konflikty			
Poznámky						

Příloha E – Kuliferda – záznamový arch I.

← **KuliFerda** →

Jméno dítěte

ZÁZNAMOVÝ ARCH

KONKRETIZOVANÉ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY	číslo 1	číslo 2	číslo 3
 Grafomotorika a jemná motorika Tužku drží správně, tj. dvěma prsty, třetí podložený, s uvolněným zápěstím. Vede dobře stopu tužky při kresbě apod., vybarvuje bez přetahování. Napodobí základní geometrické obrazce, různé tvary, popř. písmena. Zvládá výtvarné a pracovní činnosti s tužkou, stříhá nůžkami.			
 Poznatky Má poznatky z různých oblastí života v rozsahu podle toho, s čím se v praxi setkává, co kolem sebe vidí. Zná a dodržuje základní pravidla chování na chodníku a na ulici. Ví, jak se vyhnout nebezpečí, kam se v případě potřeby obrátit o pomoc, koho přivolat.			
 Řeč a myšlení Používá jednoduchá souvětí, vyjádří myšlenku, popíše situaci, událost, vyjádří svoje pocity. Dokáže odhalit podstatné a nepodstatné znaky, charakteristické znaky předmětů, osob, zvířat. Dokáže porovnat a uspořádat předměty podle stanoveného pravidla. Dokončí příběh (vymyslí konec), navrhne další varianty řešení (co by se stalo, kdyby...). Orientuje se v časových údajích v rámci dne, týdne i roku. Chápe jednoduché hádanky a vtipy. Pozná a vyhledá antonyma, synonyma, homonyma.			
 Předmatické dovednosti Orientuje se v číselné řadě 1–10, vyjmenuje ji, porovná počet, chápe, že číslovka označuje počet. Dokáže posoudit početnost dvou souborů a určit počet do 6. Zná a dokáže napodobit základní geometrické znaky a tvary i některá písmena a číslice.			

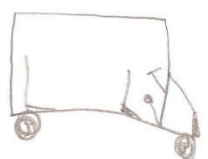
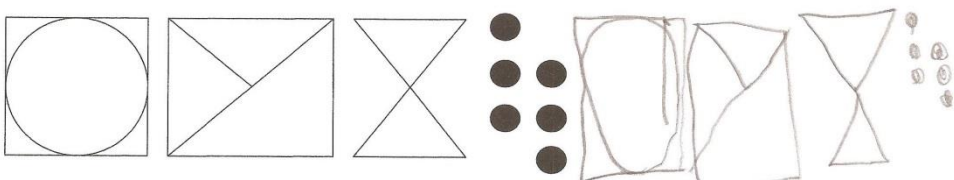
Příloha F – Kuliferda – záznamový arch II.

Kuliferda			
	Předmatické dovednosti		
Rozlišuje a používá základní prostorové pojmy; orientuje se v prostoru podle slovních pokynů.			
Rozumí základním pojmům označujícím velikost a hmotnost a používá je.			
	Zrakové vnímání		
Rozliší tvary předmětů, základní geometrické tvary, základní a složené barvy.			
Dokreslí chybějící části na obrázku, sestaví části v celek.			
Rozpozná odlišnosti v detailech, zaregistruje změny ve svém okolí.			
Sleduje a pojmenuje objekty očima zleva doprava a podle potřeby i zprava doleva, příp. v dalších směrech.			
	Sluchové vnímání		
Rozkládá slova na slabiky.			
Vyčlení hlásku na počátku a na konci slova, později uprostřed slova.			
Rozliší krátké a dlouhé samohlásky.			
Pozná a najde k sobě slova, která se rýmují, doplní chybějící slovo rýmu.			
	Emoční a sociální zralost		
Umí to, co prožívá, vyjádřit slovně, výtvarně, mimikou.			
Dokáže porozumět běžným projevům emocí a nálad, všimá si, co druhý potřebuje nebo si přeje.			
Rozlišuje společensky nežádoucí chování, vnímá, co je lež, nespravedlivost, ubližování, lhostejnost, agresivita.			
Reaguje přiměřeně dané situaci.			
	Práce s pracovním sešitem		
Uposlechne pokyny dospělého a řídí se jím; plní činnosti podle instrukcí.			
Aktivně komunikuje s učitelkou i s druhými dětmi.			
Nenechá se vyrušit – neodpíná od činnosti, pracuje v klidu.			
Rozliší některé jednoduché obrazné symboly, piktogramy a značky, chápe jejich význam a umí je používat.			
Vyřeší jednoduchý problém samostatně i ve spolupráci s kamarády, při složitějších se poradí.			

Příloha G – Jiráskův test (Dominik)

MODIFIKOVANÝ JIRÁSKUV TEST PŘEDŠKOLNÍ ZRALOSTI

DOMINIK

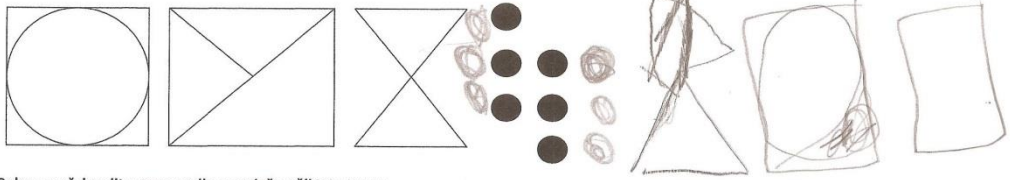
<p>Zde nakreslí pána nebo paní:</p> 	<p>Pokus se napodobit toto písmo:</p> 	<p>Pokus se napodobit toto písmo:</p> <p style="text-align: center;">CIS YL EM</p>
<p>Zde nakreslí květinu nebo auto:</p> 		
<p>Pokus se překreslit vpravo vedle co nejpřesněji tyto tvary:</p> 		

Příloha H – Jiráskův test (Matyáš)

MA

SETAM

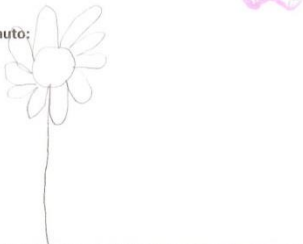
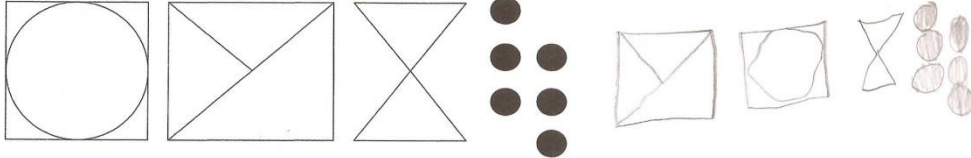
MODIFIKOVANÝ JIRÁSKUV TEST PŘEDŠKOLNÍ ZRALOSTI

<p>Zde nakresli pána nebo paní:</p> 	<p>Pokus se napodobit toto písmo:</p> 	<p>Pokus se napodobit toto písmo:</p> <p>CIS YL EM</p>
<p>Zde nakresli květinu nebo auto:</p> 		
<p>Pokus se překreslit vpravo vedle co nejpřesněji tyto tvary:</p> 		

Příloha CH – Jiráskův test (Eliška)

oi

MODIFIKOVANÝ JIRÁSKUV TEST PŘEDŠKOLNÍ ZRALOSTI

<p>Zde nakresli pána nebo paní:</p> <p>MAMA</p> 	<p>Pokus se napodobit toto písmo:</p> 	<p>Pokus se napodobit toto písmo:</p> <p>CIS YL EM</p>
	<p>Zde nakresli květinu nebo auto:</p> 	
<p>Pokus se překreslit vpravo vedle co nej přesněji tyto tvary:</p> 		

Příloha CH – Zápisový arch k zápisu do 1.třídy ZŠ V. Popovice

Jméno a příjmení dítěte: _____

Sociální zralost: odloučení od rodičů bez problémů
nemluví
pláče
nechce odejít od rodičů

Chování dítěte při zápisu: pracuje bez problémů
při práci je nejisté
odmítá spolupracovat
pláče, utíká k rodičům

Práceschopnost: pracuje samostatně
odmítá pracovat, práci přerušuje
vstává z místa, zajímá se o okolí
bez pomoci dospělého není schopno pracovat

Pozornost: dobře se soustředí
nesoustředí se

Tempo práce: pomalé
rychlé
přiměřené

Výslovnost : dobrá
chybuje v : _____

Geometrické tvary : pojmenuje

nezná

Číselná řada: pojmenuje

nezná

Kresba postavy: používá - L P ruku

úchop tužky správný nesprávný

postava zvládne nezvládne

Barvy: pojmenuje

nezná

Prostorová orientace: zvládá

Nezvládá

Poznámky: _____

Zápis provedla: _____

Datum: _____

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Martina Poupětová

Obor: Speciální pedagogika – učitelství

Forma studia: kombinované

Název práce: Odklad povinné školní docházky z pohledu prvostupňového pedagoga

Rok: 2013 – 2015

Počet stran textu bez příloh: 94

Celkový počet stran příloh: 13

Počet titulů a pramenů: 38

Počet internetových zdrojů: 4

Vedoucí práce: Mgr. Lada Šimáková